

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**РОЗРОБКА СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ПІДПРИЄМСТВА**

(на матеріалах Товариства з додатковою відповідальністю

«Трембіта», м. Чернівці)

Студентки 2 курсу, 706 групи
заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»
освітньої програми
«Фінансовий моніторинг та
податковий менеджмент»

Ткач
Каріни
Сергіївни

Науковий керівник
к.е.н., доцент

Багрій
Конон
Леонідович

В.о. завідувача кафедри
к.е.н., доцент

Багрій
Конон
Леонідович

Чернівці 2025

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студента (ки) Ткач Каріну Сергіївну

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Тема роботи: Розробка системи моніторингу фінансового стану підприємства

Анотація

У кваліфікаційній роботі узагальненні теоретичні основи моніторингу фінансового стану підприємства ТДВ «Трембіта» та заходи щодо його покращення та забезпечення стійкості.. У першому розділі досліджено поняття моніторинг фінансового стану підприємства та проаналізовано механізм забезпечення стійкого фінансового стану підприємства. У другому розділі здійснена діагностика економічного стану підприємства та проведений моніторинг фінансового стану ТДВ «Трембіта». У третьому розділі розглянуто організаційно-методичні засади удосконалення механізму моніторингу фінансового стану підприємства та розкрито оптимізацію структури капіталу в системі фінансового моніторингу ТДВ «Трембіта».

Кваліфікаційна робота викладена на 67 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: управління, фінансовий стан, фінансова стійкість, моніторинг, ефективність.

The summary

The qualification work summarizes the theoretical foundations of monitoring the financial condition of the enterprise Trembita and measures to improve it and ensure its stability.. The first section examines the concept of monitoring the financial condition of the enterprise and analyzes the mechanism for ensuring the stable financial condition of the enterprise. The second section diagnoses the economic condition of the enterprise and monitors the financial condition of Trembita. The third section examines the organizational and methodological principles for improving the mechanism for monitoring the financial condition of the enterprise and reveals the optimization of the capital structure in the financial monitoring system of Trembita.

The qualification work is presented on 67 pages of computer text. It consists of an introduction, three sections, conclusions and proposals, a list of sources used and appendices.

Keywords: management, financial condition, financial stability, monitoring, efficiency..

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Зміст моніторингу фінансового стану підприємства	7
1.2. Механізм реалізації моніторингу фінансового стану підприємства	11
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТДВ «ТРЕМБІТА»	20
2.1. Моніторинг економічного стану підприємства	20
2.2. Моніторинг фінансового стану підприємства	24
Висновки до розділу 2	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТДВ «ТРЕМБІТА» З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	36
3.1. Організаційно-методичні засади удосконалення механізму моніторингу фінансового стану підприємства з метою забезпечення його фінансової стійкості	36
3.2. Оптимізація структури капіталу в системі фінансового моніторингу підприємства	42
Висновки до розділу 3	47
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	52
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансовий менеджмент будь-якого підприємства неможливий без систематичного моніторингу його фінансового стану, який забезпечує не лише поточну оцінку результативності діяльності, а й слугує підґрунтям для стратегічного прогнозування та формування фінансової політики. У сучасних умовах високої мінливості зовнішнього середовища потреба у достовірному, чутливому до змін та адаптивному аналізі фінансового стану стає особливо важливою. Водночас складність передбачення фінансових проявів підвищується, що загострює проблему вибору адекватних методів моніторингу.

Попри значний доробок науковців у сфері фінансового аналізу, питання стратегічного підходу до фінансового моніторингу та його інтеграції в систему управління на довгостроковому горизонті залишаються недостатньо опрацьованими. Оскільки фінансові ресурси є фундаментом функціонування та розвитку підприємства, вчасне виявлення диспропорцій, ризиків і тенденцій набуває визначальної ролі в прогнозуванні майбутніх результатів та формуванні ефективної фінансової стратегії.

Особливої актуальності набуває створення методичного підходу до фінансового моніторингу, який би охоплював не лише оцінку поточного стану, а й дозволяв здійснювати стратегічне прогнозування фінансової стійкості з урахуванням впливу зовнішніх чинників. Саме тому дослідження механізмів моніторингу та інструментів забезпечення фінансової стійкості підприємства є вагомим як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Питання моніторингу фінансового стану підприємств висвітлено в роботах як українських, так і зарубіжних учених. У вітчизняній науковій школі ключовими є логіко-дедуктивні підходи, що відображені у працях К. Багрія, М. Біліка, І. Бланка, О. Волкова, А. Чупіс, М. Федотова, Н. Родіонова. Емпірично-індуктивний підхід, притаманний дослідженням О. Терещенка, О. Островської, Л. Костирко, І. Зятковського, А. Турила, передбачає активне використання

інструментів статистичного аналізу, однак його імплементація у національну практику поки що залишається обмеженою.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних підходів до моніторингу фінансового стану підприємства та формування практичних рекомендацій щодо його зміцнення й забезпечення фінансової стійкості.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити сутність поняття «моніторинг фінансового стану підприємства»;
- проаналізувати механізми формування та підтримання фінансової стійкості;
- здійснити діагностику економічних показників діяльності підприємства;
- провести оцінку фінансового стану ТДВ «Трембіта»;
- визначити організаційно-методичні напрями вдосконалення системи фінансового моніторингу;
- обґрунтувати можливості оптимізації структури капіталу в межах процесу моніторингу фінансового стану підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є процес моніторингу та забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження виступають теоретичні, методичні та прикладні аспекти управління фінансовим станом ТДВ «Трембіта».

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою роботи слугує системно-структурний підхід, у межах якого управління фінансовим станом розглядається як комплексна, взаємопов'язана система. Для реалізації поставлених завдань застосовувались такі методи наукового пізнання: абстракції, аналізу та синтезу - для формування теоретичних положень та узагальнень; індукції, порівняння та аналогій - для виявлення закономірностей і особливостей фінансового стану; балансовий метод та метод економічного аналізу - для аналізу тенденцій діяльності підприємства; синтетичні методи - для формулювання висновків щодо фінансової стійкості.

Інформаційну основу роботи сформували: наукові та навчально-методичні праці вітчизняних і зарубіжних економістів; чинне законодавство України; статистичні матеріали; фінансова та управлінська звітність ТДВ «Трембіта»; інформаційні ресурси, що містять аналітичні дані щодо діяльності підприємств.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна полягає у поглибленні теоретико-методичних засад управління фінансовим станом та удосконаленні підходів до проведення фінансового моніторингу з метою підвищення стійкості підприємства. Зокрема:

- удосконалено систему управління фінансовим станом шляхом адаптації існуючих методик інтегральної оцінки до специфіки підприємства та коригування вагових коефіцієнтів діагностичних показників;

- запропонований підхід забезпечує підвищення точності та достовірності діагностичних висновків щодо фінансового стану суб'єкта господарювання.

Практична значущість роботи. Практична цінність полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості ТДВ «Трембіта». Запропоновані рекомендації можуть бути використані не лише на цьому підприємстві, а й у діяльності інших господарюючих суб'єктів, які прагнуть підвищити рівень фінансової стабільності та ефективності управління фінансовими ресурсами.

Публікації автора. За результатами дослідження опубліковано студентську наукову статтю «Важливість розробки системи моніторингу фінансового стану в системі управління підприємством», що повністю відповідає змісту кваліфікаційної роботи.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг становить 67 сторінки комп'ютерного тексту. Матеріал містить таблиці та рисунки, розміщені в основній частині та у додатках. Список джерел налічує 72 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Зміст моніторингу фінансового стану підприємства

Моніторинг фінансового стану підприємства виступає ключовим елементом системи управління, адже охоплює не лише аналіз наявної фінансової інформації, а й комплекс спеціалізованих дій, що базуються на оцінці основних показників діяльності. Його фундамент становлять сучасні методики фінансового аналізу, спрямовані на систематичне збирання, опрацювання та інтерпретацію даних для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Поняття «моніторинг» має давньогрецьке походження й означає процес виявлення й оцінювання стану об'єкта на основі прямої або опосередкованої інформації. У сфері фінансового менеджменту цей термін трактується як безперервний аналітичний процес, який передбачає глибоке дослідження виявлених тенденцій, визначення причин можливих відхилень та застосування відповідних методів і принципів оцінювання.

Зміст моніторингу фінансового стану полягає у визначенні рівня забезпеченості підприємства ресурсами, аналізі їх обігу, контролі ліквідності, оцінці прибутковості та загальної фінансової стійкості. Саме ці показники формують інформаційну основу для стратегічного управління, визначення траєкторії розвитку підприємства та запобігання можливим ризикам.

Для проведення якісного моніторингу застосовують широкий спектр інструментів: систему фінансових коефіцієнтів, аналіз рентабельності, оцінювання ризиків, визначення інвестиційної привабливості та інші сучасні методи фінансової діагностики. Вони дозволяють сформувати комплексне уявлення про фінансову ситуацію на підприємстві та визначити напрями її оптимізації.

Перед тим як перейти до розгляду теоретичних підходів і практичних засад оцінювання фінансового стану підприємства, доцільно уточнити зміст базових понять «фінансовий стан» та «моніторинг».

Фінансовий стан підприємства відображає співвідношення ресурсів, які воно отримує, та коштів, що спрямовуються на забезпечення операційної діяльності. У науковій літературі існує низка трактувань цього поняття, які систематизовано й узагальнено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Дефініції терміну «фінансовий стан підприємства»

Автор	Визначення
1	2
Цал-Цалко Ю.С. [72]	Фінансовий стан підприємства характеризує на конкретну дату результативність використання наявних ресурсів у процесі господарської діяльності, а також відображає дієвість механізмів, що забезпечують функціонування його економічної системи.
Островська О.А. [42, с. 53]	Це багатогранна економічна категорія, що формується під впливом усіх складових системи фінансово-економічних відносин підприємства. Її рівень залежить від широкого спектра виробничих і господарських чинників та описується сукупністю показників, які характеризують процеси формування, наявності, розподілу й використання фінансових ресурсів. У підсумку саме ці показники визначають конкурентоспроможність підприємства в фінансовій сфері та на ринку загалом.
Жидяк О.Р. [20]	Це економічна категорія, яка відображає фактичну та потенційну здатність підприємства на визначений момент часу забезпечувати належне фінансування своєї виробничо-господарської діяльності, формувати умови для подальшого розвитку та своєчасно виконувати зобов'язання перед контрагентами.
Поддєрьогін А.М. [49]	Фінансовий стан підприємства становить узагальнену характеристику, що формується під впливом усіх складових системи фінансових відносин та комплексу виробничо-господарських чинників. Він описується сукупністю показників, які відображають обсяги, структуру та ефективність використання фінансових ресурсів підприємства.
Базілінська О.Я. [1]	Це індикатор фінансової конкурентоспроможності підприємства, який відображає рівень його кредитоспроможності, здатність своєчасно виконувати платіжні зобов'язання та належним чином розраховуватися з державними органами і господарськими партнерами.
Дем'яненко М.Я. [12]	Це багатокomпонентна економічна характеристика, що відображає результати діяльності підприємства як у межах окремого періоду, так і в динаміці. Вона показує рівень забезпеченості суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, ефективність їх розподілу, достатність власного оборотного капіталу для своєчасного виконання зобов'язань та створення умов для стабільної й результативної діяльності в майбутньому.

Джерело: складено автором на основі [1, 12, 20, 42, 49, 72]

Аналізуючи зміст категорії «фінансовий стан підприємства» (табл. 1.1), доцільно окремо відзначити підхід А. М. Поддєрьогіна, який акцентує на тому,

що фінансовий стан повинен відображати результати як виробничої, так і фінансової діяльності підприємства, а його оцінювання має здійснюватися за допомогою комплексної системи показників.

Отримати всебічну та об'єктивну характеристику фінансового стану можливо лише за умови використання сукупності взаємодоповнювальних індикаторів, які дозволяють повно й глибоко охарактеризувати економічну ситуацію на підприємстві. Саме моніторинг як безперервний аналітичний процес забезпечує можливість детально оцінити наявний стан справ, своєчасно виявити потенційні ризики та спрогнозувати майбутні тенденції розвитку.

Опрацювання наукових джерел засвідчує, що авторські підходи до визначення терміна «моніторинг» значно відрізняються. Попри це різноманіття, більшість учених трактують його як системний процес спостереження, збору та аналізу інформації, спрямований на визначення поточного стану об'єкта дослідження. Моніторинг може охоплювати як ретроспективну оцінку, так і прогностичні дослідження, що дозволяє формувати комплексне уявлення про фінансові перспективи підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Дефініції терміну «моніторинг фінансового стану підприємства»

Автор	Визначення
1	2
Сметанюк О.А. [61]	Моніторинг фінансового стану підприємства - це процес встановлення його фактичного положення шляхом проведення комплексу аналітичних процедур, спрямованих на виявлення ключових чинників, що формують цей стан, визначення ознак і причин можливих проблем чи загроз, оцінювання спроможності підприємства досягати стратегічних і оперативних цілей.
Приймак С.В. [51]	Фінансовий моніторинг - це процес визначення рівня якості фінансового стану підприємства та виявлення сукупності факторів, що формують і змінюють його основні фінансові показники.
Бень Т.Г. [3]	Моніторинг - це процес встановлення фактичного стану об'єкта, явища чи управлінського процесу шляхом виконання сукупності аналітичних процедур, спрямованих на виявлення слабких місць та потенційних проблемних зон.
Цал-Цалко Ю.С. [72]	Моніторинг - це складова управлінського процесу, яка дає змогу своєчасно фіксувати диспропорції у проходженні стадій кругообігу капіталу на підприємстві та визначати чинники, що стали їх причиною.
Міценко Н.Г., Сорока У.П. [38, с. 193]	Моніторинг фінансового стану - це поетапний процес оцінювання результатів діяльності підприємства, який базується на використанні комплексної системи взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих економічних показників.

Джерело: складено автором на основі [3, 38, 51, 61, 72]

Розглядаючи різні наукові підходи до трактування моніторингу фінансового стану підприємства (табл. 1.2), доцільно окремо виокремити позицію Н. Г. Міценко. На його думку, моніторинг слід інтерпретувати як комплексний процес дослідження, що поєднує виявлення проблемних зон, оцінювання можливостей підприємства та формування підґрунтя для прийняття управлінських рішень.

З нашої точки зору, моніторинг передусім виступає інструментом оцінювання стану підприємства на основі методологічних засад економічного аналізу, різноманітних теоретичних концепцій і підходів. Такий процес дає змогу визначити слабкі місця у функціонуванні підприємства, а також виокремити потенційні резерви для його стабілізації та подальшого розвитку.

Фінансовий моніторинг необхідно розглядати як спосіб дослідження фінансового механізму підприємства, який охоплює процеси формування, розподілу та використання фінансових ресурсів у межах операційної й інвестиційної діяльності.

Прийняття обґрунтованих управлінських рішень можливе лише після проведення глибокого фінансового аналізу та здійснення комплексної оцінки фінансового стану, що є ключовою складовою процесу моніторингу.

Фінансовий аналіз, за визначенням [72], — це процедура, спрямована на оцінювання фінансових результатів і стану підприємства в минулі та поточні періоди, основною метою якої є формування висновків і прогнозів щодо майбутнього функціонування суб'єкта господарювання.

У системі моніторингу фінансового стану фінансовий аналіз відіграє фундаментальну роль, оскільки виступає однією з основних управлінських функцій. Він передбачає систематичне й безперервне опрацювання фінансової інформації з метою оцінювання конкурентоспроможності підприємства, його фінансової стійкості та потенціалу розвитку. Неможливо здійснити повноцінний моніторинг без аналітичної обробки даних, адже саме завдяки інтерпретації показників можна виявити внутрішні резерви, підвищити ефективність використання ресурсів і оптимізувати їх структуру.

Практична реалізація фінансового аналізу спирається на широкий спектр методів: оцінювання абсолютних і відносних показників, порівняльний аналіз,

аналіз динамічних рядів, балансовий метод, групування тощо. Застосування цих інструментів дозволяє всебічно охарактеризувати фінансовий стан підприємства, визначити його сильні й слабкі сторони, а також сформулювати рекомендації для зміцнення фінансової стабільності й підвищення результативності діяльності.

Таким чином, фінансовий аналіз є органічною та невід'ємною частиною процесу моніторингу, забезпечуючи інформаційну основу для стратегічного планування і прийняття управлінських рішень щодо майбутнього розвитку підприємства.

1.2. Механізм реалізації моніторингу фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства є однією з ключових характеристик його виробничо-комерційної та фінансової діяльності. У сучасній економічній літературі існує широкий спектр трактувань цього поняття, проте більшість авторів наголошують, що рівень фінансової стійкості й стабільності підприємства безпосередньо залежить від результативності його операційних, збутових і фінансових процесів. Успішна реалізація цілей у цих напрямках формує позитивні фінансові результати та забезпечує стабільний розвиток суб'єкта господарювання.

Моніторинг фінансового стану є важливим інструментом у системі управління підприємством. Він слугує базою для формування фінансової політики, дозволяє виявляти слабкі місця в його діяльності та підтримує процес ухвалення управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності фінансової роботи. Проведення діагностики створює можливість:

- виявляти резерви зміцнення фінансового стану підприємства;
- оцінювати раціональність використання наявних фінансових ресурсів;
- оперативно здійснювати заходи щодо поліпшення ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості;

- забезпечувати належний рівень виробничого й соціального розвитку колективу за рахунок використання виявлених резервів;
- проводити розробку комплексної програми фінансового оздоровлення підприємства [32, с. 105].

Регулярний аналіз фінансових показників, платоспроможності та ліквідності підприємства є необхідним, оскільки саме вони визначають можливості забезпечення його дохідності та впливають на обсяг прибутку. Фінансовий стан також враховується банківськими установами під час визначення умов кредитування та рівня відсоткових ставок.

Фінансове становище підприємства формується під впливом результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Безперервний випуск і реалізація конкурентоспроможної продукції сприяють зміцненню фінансової стійкості. При цьому фінансова діяльність повинна забезпечувати своєчасне надходження й ефективне використання грошових ресурсів, оптимальний баланс між власними та залученими коштами, а також достатній рівень економічної безпеки.

Необхідність систематичної оцінки фінансового стану зумовлена потребою ефективного управління підприємством. Для цього використовують різні методи, прийоми та аналітичні підходи. Процес діагностики фінансового стану доцільно здійснювати за такими етапами:

Трансформація системи управління підприємством із урахуванням принципів фінансової прозорості. Для великих організацій найбільш ефективним є перехід до бюджетного управління.

Формування відповідної організаційної структури з виділенням окремих бізнес-одиниць.

Організація роботи фінансової служби з метою отримання повної і достовірної інформації за всіма напрямками діяльності: щодо об'єктів фінансового управління; щодо управлінських процесів (планування, прогнозування, аналіз); щодо фінансових потоків.

За потреби необхідно здійснити методичне дооснащення фінансової служби сучасними управлінськими інструментами та навчити персонал роботі в оновлених умовах.

Розроблення стандартів управлінського обліку для всього підприємства та окремих структурних підрозділів: форм звітності, строків подання, схем документообігу та напрямів інформаційних потоків. Важливо забезпечити інтеграцію бухгалтерського та управлінського обліку, оскільки саме бухгалтерія є базовим джерелом фактичних фінансових даних.

Автоматизація управлінських процесів із використанням сучасного програмного забезпечення та інформаційних технологій.

Фінансовий моніторинг виконує функцію збору, перетворення й подання релевантної інформації для прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень. Для виконання цих завдань необхідним є узагальнення існуючих видів моніторингу (рис. 1.1).

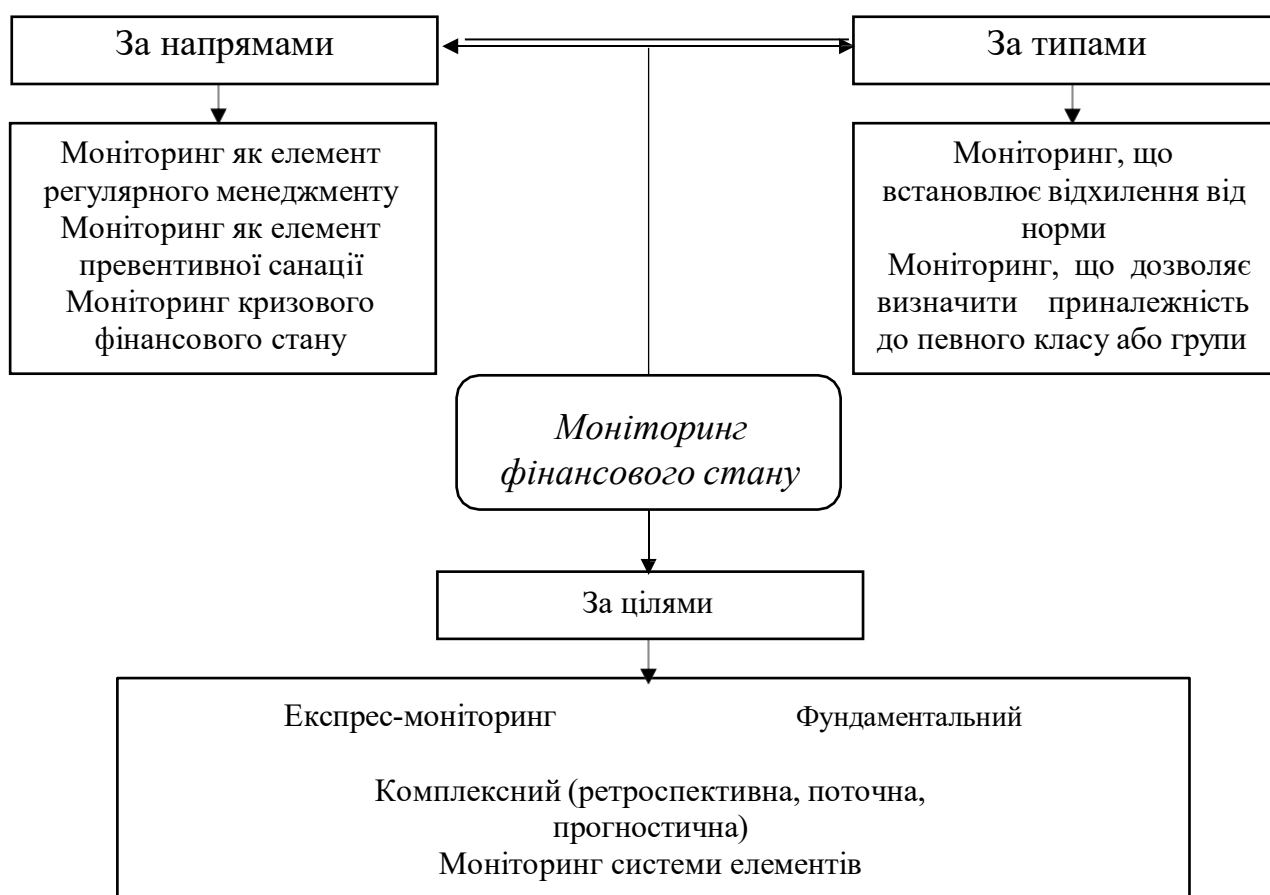

Рис. 1.1. Класифікація моніторингу фінансового стану підприємства [69]

Експрес-моніторинг орієнтований на оперативне виявлення ознак можливого кризового розвитку підприємства та передбачає швидку реакцію на зміни ринкової ситуації.

Фундаментальний моніторинг, який ґрунтується на методах факторного аналізу та прогнозування, дозволяє встановити причини виникнення кризових явищ, оцінити їх наслідки та визначити ефективні антикризові заходи [70].

Основною метою фундаментальної моніторингу є всебічне поглиблення результатів оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, які були попередньо виявлені в межах експрес-діагностики. До її ключових завдань належать: уточнення й підтвердження висновків щодо масштабів фінансової кризи; прогнозування розвитку окремих факторів, що формують загрозу неплатоспроможності чи банкрутства; оцінювання майбутніх негативних наслідків їх впливу; визначення здатності підприємства протидіяти таким загрозам, використовуючи власний фінансовий потенціал [69].

Фундаментальна моніторинг реалізується послідовно, через такі етапи:

- виокремлення та систематизація факторів, що зумовлюють кризові тенденції у фінансовому розвитку;
- проведення глибокого комплексного аналізу із застосуванням спеціалізованих методик оцінки впливу факторів на фінансову стабільність;
- побудова прогнозів розвитку фінансової кризи під дією негативних чинників;
- визначення можливостей підприємства щодо усунення чи пом'якшення загроз банкрутства на основі внутрішнього потенціалу;
- формування кінцевого висновку про рівень та масштаб кризового фінансового стану підприємства [70].

Проте встановлення фактичного фінансового стану підприємства та виявлення існуючих проблем - лише частина роботи. Важливо сформулювати рекомендації, які сприятимуть не лише усуненню поточних недоліків, а й запобіганню подібним ситуаціям у майбутньому. Саме тому сучасна система моніторингу має бути комплексною та охоплювати три часові виміри: аналіз

минулого (ретроспекцію), оцінку поточного стану та прогнозування розвитку (проспекцію). Такий підхід забезпечує прийняття зважених і результативних управлінських рішень.

Ретроспективна моніторинг дає змогу проаналізувати минулі результати діяльності підприємства, визначити рівень досягнення запланованих цілей і виконання фінансових планів. Це дає об'єктивне уявлення про ефективність управління фінансами.

Поточна моніторинг зосереджена на виявленні актуальних тенденцій розвитку підприємства, оцінці дотримання поточних планів і ступеня реалізації тактичних цілей.

Прогностична моніторинг дозволяє оцінити здатність підприємства здійснювати довгострокові плани, формувати стратегію розвитку та забезпечувати фінансову стійкість у перспективі.

Проведення моніторингу елементів системи передбачає виявлення та усунення передумов фінансових ускладнень у різних складових діяльності підприємства: у системі фінансових відносин, у виробничо-господарському процесі, у структурі й русі фінансових ресурсів тощо [70].

І. М. Клімович та К. А. Татієвська пропонують класифікувати моніторинг фінансового стану за суб'єктами його проведення.

Зовнішня моніторинг, яку здійснюють партнери, контролюючі органи та інші зацікавлені сторони на основі відкритої фінансової звітності, передбачає:

- аналіз абсолютних показників прибутковості;
- оцінку рентабельності;
- діагностику ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості;
- оцінку ефективності використання залученого капіталу;
- комплексну економічну оцінку фінансового стану підприємства.

Внутрішня моніторинг передбачає детальне дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства. До її ключових напрямів належать: оцінка активів і джерел їх формування, визначення рівня фінансової стійкості, аналіз ділової активності та кредитоспроможності, оцінка ефективності

використання капіталу й активів, визначення ліквідності та платоспроможності тощо [26].

Раціональна організація моніторингу суттєво впливає на якість управлінських рішень. Усі фактори, що визначають діяльність підприємства, а також учасники процесу моніторингу формують основу системи оцінювання фінансового стану. Механізм фінансової моніторингу доцільно розглядати як активну частину всієї системи управління, яка забезпечує вплив на ключові фактори та дотримання принципів і функцій управління [58].

Головна мета моніторингу - забезпечення об'єктивної оцінки фінансового стану підприємства та формування напрямів для його стабілізації й розвитку.

До основних завдань моніторингу належать:

- аналіз динаміки і тенденцій економічного розвитку;
- оцінка результативності основної діяльності та ділової активності;
- визначення ефективності використання грошових ресурсів та оптимізації структури капіталу;
- пошук резервів підвищення ефективності функціонування підприємства;
- виявлення проблем і факторів, що негативно впливають на фінансову стійкість [59].

Моніторинг повинен ґрунтуватися на таких принципах: своєчасність, комплексність, науковість, достовірність, точність, об'єктивність та ефективність. Дотримання цих принципів забезпечує повноцінну реалізацію функцій моніторингу.

У межах управління діяльністю підприємства моніторинг фінансового стану виконує такі основні функції:

Фінансовий контроль, що передбачає організацію системи перевірки виконання управлінських рішень у сфері фінансів та попередження кризових ситуацій [58].

Державний аудит і контроль, який полягає у періодичному або постійному спостереженні за ключовими фінансовими показниками, визначенні відхилень від нормативних значень та аналізі причин таких відхилень.

Фінансове планування, яке включає розробку тактичних і стратегічних планів, визначення потреб у фінансових ресурсах та формування фінансової політики підприємства [58, с. 86–87].

Регулювання процесів ухвалення рішень, що охоплює формування цілей, вибір оптимальних альтернатив, прогнозування наслідків і організацію контролю за виконанням рішень.

Оскільки різні суб'єкти моніторингу мають різні цілі та інтереси, кожна моніторингова система є унікальною. Визначення цілей, функцій та принципів моніторингу спрямоване на формування ефективної системи фінансового управління підприємством.

Система фінансового менеджменту, що охоплює управління фінансовими ресурсами та фінансовими відносинами підприємства, ґрунтується на комплексі методів і принципів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності бізнесу. У цьому контексті особливої актуальності набуває методичний інструментарій моніторингу, який забезпечує оптимізацію управлінських рішень та формування стратегічних альтернатив. Основними функціональними елементами механізму моніторингу є:

- удосконалення методичної бази фінансового моніторингу шляхом адаптації сучасних методів діагностики до вітчизняних реалій;
- оптимізація процесу прийняття управлінських рішень на основі створення ефективної системи підтримки рішень;
- формування альтернативних стратегічних напрямів розвитку підприємства на основі результатів моніторингу [58, с. 86–87].

Основні завдання фінансової моніторингу включають:

- визначення економічного та фінансового стану підприємства;
- оцінку рівня його ринкової стійкості;
- виявлення критичних проблем і «вузьких місць»;

- оцінку фінансової стійкості та порогу беззбитковості;
- аналіз фінансових ризиків та пошук шляхів їх зниження;
- визначення реальних резервів для покращення фінансових результатів діяльності.

Процес діагностики умовно поділяється на три етапи.

Етап 1 - оцінка поточного фінансового стану.

Визначаються зміни показників порівняно з минулими періодами, ступінь відхилення від нормативних значень та рівень критичності виявлених проблем. До ключових проблем належать низька платоспроможність, недостатня дохідність для власників та зниження фінансової незалежності.

Етап 2 - визначення причин змін у фінансовому становищі.

Причини можуть полягати в низькому рівні прибутковості, неефективному управлінні ресурсами або відсутності можливостей для підтримання необхідного рівня фінансової стійкості.

Етап 3 - формування програми подальших дій.

Аналітична записка має містити опис методик розрахунку показників, їх інтерпретацію, порівняння з нормативами, визначення причин відхилень та рекомендації щодо покращення фінансового стану.

Отже, моніторинг фінансового стану підприємства — це комплексна система оцінювання його фінансових результатів, аналізу динаміки та визначення можливих напрямів оздоровлення й удосконалення діяльності на основі інтерпретації фінансових показників.

Висновки до розділу 1

Моніторинг фінансового стану підприємства є органічною частиною системи ефективного управління. Його головне призначення - завчасно виявляти передумови кризових явищ та надавати інформацію про внутрішні резерви, що можуть бути задіяні для їх подолання.

Управління процесом діагностики фінансового стану спирається на теоретико-методичні засади економічного аналізу й передбачає використання системного підходу до опрацювання фінансової інформації. Як важливий інструмент стратегічного менеджменту, моніторинг забезпечує можливість проведення поглибленого фінансового аналізу, формування обґрунтованих стратегій розвитку та прийняття зважених управлінських рішень. Для досягнення неупередженості й достовірності результатів застосовується широкий спектр методик, моделей і аналітичних інструментів, спрямованих на оцінювання фінансового стану підприємства та окреслення його майбутніх перспектив.

Моніторинг фінансового стану - це багатоступеневий аналітичний процес, який забезпечує керівництво актуальною інформацією щодо обсягу, структури та руху фінансових ресурсів, специфіки їх формування та ефективності використання. Як комплексна система, він базується на дотриманні наукових принципів, використанні сукупності методів і показників, що відображають результати діяльності підприємства.

У цьому контексті моніторинг виступає ключовим інструментом підтримання фінансової рівноваги та довгострокового розвитку суб'єкта господарювання. Сформована система індикаторів фінансового стану є досить розгорнутим аналітичним апаратом, що охоплює оцінювання майнового потенціалу, рентабельності, рівня фінансової стійкості, ліквідності та ділової активності. Конкретний набір показників для розрахунку обирається самим підприємством з урахуванням потреб у всебічній характеристиці фінансових ресурсів, а також галузевої специфіки та стратегічних цілей його діяльності.

Опрацювання наукових публікацій дає підстави стверджувати, що моніторинг, заснований на глибокому аналізі фінансового стану підприємства та результатів його функціонування, відіграє важливу, а подекуди й визначальну роль у системі управління підприємством.

РОЗДІЛ 2

МОНІТОРИНГ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ

ТДВ «ТРЕМБІТА»

2.1. Моніторинг економічного стану підприємства

У сучасній українській фінансово-аналітичній літературі питання формування методичного та інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства розглядається досить широко. У наукових працях акцентовано увагу на методологічних, організаційних і теоретичних засадах, а також на значенні аналітичних процедур для підвищення якості економічного управління.

Організаційну модель проведення аналізу фінансового стану підприємства (див. додаток А) можна охарактеризувати як структуровану систему, що відображає логіку взаємозв'язку між метою аналізу, його завданнями, етапами реалізації та оцінкою отриманих результатів. У ній важливою є наявність зворотного зв'язку, який демонструє залежність уточнення цілей від досягнутого аналітичного ефекту і співвідношення витрат та результатів проведення аналізу.

З урахуванням особливостей діяльності підприємств доцільно застосовувати оптимізований набір аналітичних індикаторів (див. додаток Б), які комплексно характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання. На нашу думку, удосконалення методичної бази можливе через підвищення якості та раціоналізацію кількості використовуваних фінансових коефіцієнтів. Це дозволить уникнути дублювання показників і забезпечити їх кращу інтерпретацію.

Розширення, структурування та оптимізація інструментарію фінансового аналізу дали змогу обґрунтувати логічну послідовність проведення оцінки

фінансового стану, що в подальшому позитивно впливатиме на якість управлінських рішень. Крім того, було систематизовано найбільш вагомі показники, які дозволяють врахувати особливості функціонування підприємств у національному економічному просторі, зокрема представників швейної індустрії.

Для здійснення поглибленого аналізу фінансової звітності було розраховано динаміку активів та пасивів ТДВ «Трембіта» за 2022–2024 роки (додатки В та Г).

Аналіз активів.

Згідно з даними додатка В, загальна величина активів у 2024 році зросла на 4361 тис. грн, тобто на 3,8 % порівняно з 2023 роком. Це зростання зумовлене істотним збільшенням необоротних активів - на 8837 тис. грн (9,1 %). Водночас оборотні активи скоротилися на 4476 тис. грн, або 27,0 %.

Найпомітнішим фактором розширення необоротних активів стали незавершені капітальні інвестиції, обсяг яких збільшився на 12 987 тис. грн. Разом з тим відбулося зменшення вартості нематеріальних активів (на 55,9 %) та основних засобів (на 5,4 %).

Скорочення оборотних активів зумовлено насамперед зменшенням запасів (на 14,8 %), готової продукції (на 15,9 %), дебіторської заборгованості перед бюджетом (на 70,7 %) та іншої поточної дебіторської заборгованості (на 63,4 %). У той же час деякі статті оборотних активів продемонстрували приріст: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зросла вдвічі, а грошові кошти - на 40 %.

У структурі активів у 2024 році домінували основні засоби - їх частка становила 61,90 %, що є меншим показником як порівняно з 2023 роком, так і з 2022 роком. Найменшу частку у структурі активів займають нематеріальні активи - лише 0,01 %. Загалом структура активів підприємства у 2024 році погіршилася, незважаючи на збільшення валюти балансу.

Аналіз пасивів

Аналіз структури джерел формування майна (додаток Г) показує зростання загального обсягу капіталу та зобов'язань на 4361 тис. грн (3,8 %) у 2024 році. Власний капітал збільшився несуттєво - на 159 тис. грн (0,2 %), тоді як поточні зобов'язання зросли на 4905 тис. грн, або 41,6 %. Довгострокові зобов'язання, навпаки, зменшилися на 703 тис. грн (7,1 %).

Зростання власного капіталу відбулося виключно за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку. Інші статті власного капіталу залишалися незмінними: зареєстрований капітал - 3110 тис. грн, резервний капітал - 777 тис. грн.

У структурі капіталу найбільшу частку у 2024 році становив нерозподілений прибуток - 74,80 %, проте його питома вага зменшилася порівняно з попередніми роками. Найменшу частку займали інші поточні зобов'язання (0,06 %).

Структура джерел фінансування погіршилася через суттєве зростання позикового капіталу, що негативно позначається на рівні фінансової стійкості та підвищує залежність підприємства від зовнішніх джерел.

Аналіз рентабельності

Відповідно до табл. 2.1, у 2022–2024 роках спостерігається стабільне зниження показників рентабельності. Це свідчить про неефективне використання активів товариства. Зокрема:

- рентабельність активів скоротилася на 6,6 % у 2024 році;
- рентабельність власного капіталу - на 8,0 %;
- прибутковість оборотних активів знизилася на 39,0 %;
- прибутковість необоротних активів - на 7,8 %.

Таким чином, рентабельність діяльності товариства демонструє негативну динаміку, що сигналізує про необхідність перегляду операційної та інвестиційної політики.

Таблиця 2.1

Динаміка показників рентабельності ТДВ «Трембіта»
за 2022-2024 роки

Показники рентабельності	Роки			Відхилення, (+;-)		
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1. Рентабельність всіх активів (економічна рентабельність), %	18,4	8,7	2,1	-9,7	-6,6	-16,3
2. Рентабельність власного капіталу, %	20,8	10,7	2,7	-10,1	-8,0	-18,1
3. Рентабельності необоротних активів, %	23,1	10,1	2,3	-13,0	-7,8	-20,8
4. Рентабельності оборотних активів, %	90,4	59,4	20,4	-31,0	-39,0	-70

Для встановлення чинників, що формують рівень рентабельності активів у процесі управління ними, доцільно застосовувати Дюпонівську систему інтегрального аналізу, розроблену корпорацією DuPont. Зазначена методика дає можливість розкласти показник рентабельності активів на ключові компоненти та визначити ступінь впливу кожного з них. У межах аналізу було здійснено оцінку впливу змін рентабельності реалізації продукції та оборотності активів на загальну рентабельність активів підприємства (табл. 2.2).

Дані табл. 2.2 свідчать, що у 2024 році рентабельність активів ТДВ «Трембіта» зменшилася порівняно з 2023 роком на 6,6 %. Основними чинниками цього зниження виступили:

- погіршення рентабельності реалізації товарів на 4,0 %, що зумовило зниження рентабельності активів на 5,8 %;
- зменшення оборотності активів на 2 обороти, наслідком чого стало додаткове зниження рентабельності активів на 0,8 %.

Таким чином, основний негативний вплив на рентабельність активів у 2024 році був спричинений як падінням маржинальності продажів, так і уповільненням оборотності ресурсів, що комплексно зумовило зменшення ефективності використання активів підприємства.

Таблиця 2.2

Факторний аналіз рентабельності активів ТДВ «Трембіта» за 2024 рік
на основі двох факторної «Моделі Дюпона»

Фактори	Алгоритм розрахунку	Ступінь впливу, %
1. Рентабельність реалізованих товарів за чистим прибутком	$\Delta Pa (Ppn) = (Ppn_{2019} - Ppn_{2018}) * Oa_{2018}$	-5,8
2. Оборотність активів	$\Delta Pa (Oa) = (Oa_{2019} - Oa_{2018}) * Ppn_{2019}$	-0,8
3. Всього	$\Delta Pa (\text{загальна}) = \Delta Pa (Ppn) + \Delta Pa (Oa)$	-6,6

Отримані результати інтегрального аналізу засвідчують, що у 2024 році ТДВ «Трембіта» використовувало свої активи менш ефективно, ніж у 2023 та 2022 роках. Зниження ключових показників підтверджує наявність проблем у сфері управління активами та потребу в коригуванні підходів до їх використання.

На нашу думку, застосування моделі Дюпона може слугувати ефективною основою для розроблення комп'ютерних імітаційних моделей (зокрема в середовищі Excel). Використання таких моделей у планово-аналітичній роботі дасть змогу підприємству прогнозувати вплив будь-яких змін операційної та фінансової діяльності на рентабельність активів. Це створить можливість своєчасно оцінювати наслідки управлінських рішень, оптимізувати структуру активів і забезпечити їх більш раціональне та результативне використання в подальшому.

2.2. Моніторинг фінансового стану підприємства

Важливою складовою оцінки фінансового стану підприємства є визначення рівня його фінансової стійкості, яка відображає ступінь незалежності підприємства у формуванні та використанні власних ресурсів.

Початковим етапом аналізу фінансової стійкості ТДВ «Трембіта» є класифікація її типу, що подано у таблиці 2.3.

Отримані результати свідчать, що у 2022 році підприємство перебувало у стані нормальної фінансової стійкості. Це підтверджується тим, що величина запасів повністю покривалась власними оборотними ресурсами та довгостроковими джерелами фінансування. Водночас у 2023 та 2024 роках ситуація погіршилася: сформувався кризовий фінансовий стан, обумовлений дефіцитом загальної суми основних джерел покриття запасів.

Таким чином, для відновлення нормального рівня фінансової стійкості у 2025 році керівництву підприємства необхідно застосувати обґрунтовані управлінські заходи, спрямовані на оптимізацію структури капіталу, зміцнення власних джерел фінансування та мінімізацію залежності від зовнішніх ресурсів.

Таблиця 2.3

Визначення типу фінансової стійкості ТДВ «Трембіта» в 2022-2024 роках

(тис. грн)

№	Показники	2022	2023	2024
1	Власний капітал	84828	92042	92201
2	Необоротні активи	76152	97109	105946
3	Власний оборотний капітал	8676	-5067	-13745
4	Довгострокові зобов'язання та забезпечення	2769	9893	9190
5	Наявність власних та довгострокових джерел формування запасів	11445	4826	-4555
6	Короткострокові кредити банків	0	2744	3805
7	Загальна величина основних джерел формування запасів	11445	7570	-750
8	Величина запасів	10743	10165	8663
9	Надлишок або нестача власного оборотного капіталу	-2067	-15232	-22408
10	Надлишок або нестача власних та довгострокових джерел формування запасів	702	-5339	-13218
11	Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів	-	-2655	-9413
12	Тип фінансової стійкості	II	IV	IV

Подальшим етапом аналізу фінансової стійкості ТДВ «Трембіта» за період 2022–2024 років є дослідження її рівня за допомогою системи фінансових коефіцієнтів (табл. 2.4).

Отримані у таблиці 2.4 результати свідчать, що у 2024 році підприємство перебуває у кризовому фінансовому стані. Це зумовлено тим, що значна частина його діяльності фінансується за рахунок залучених коштів, що формує надмірну залежність від позикового капіталу. Негативний фінансовий ефект підсилюється й іншими коефіцієнтами, які демонструють відсутність власних оборотних ресурсів у 2024 році.

Крім того, простежується стійка тенденція до погіршення ключових показників фінансової стійкості в динаміці, що свідчить про поглиблення проблем у порівнянні з 2023 та 2022 роками.

Таблиця 2.4

Основні показники фінансової стійкості ТДВ «Трембіта» за 2022-2024 рр.

№	Показники	Оптимальне значення	Роки			Відхилення (+;-)		
			2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2024/2022
1.	Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,890	0,810	0,781	-0,030	-0,029	-0,109
2.	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу (зобов'язань)	$\leq 0,5$	0,110	0,190	0,219	0,130	0,029	0,109
3.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$> 0,1$	0,100	-0,060	-0,149	1,200	-0,089	-0,249
4.	Коефіцієнт забезпечення запасів власним оборотним капіталом	> 0	0,810	-0,500	1,587	0,680	2,087	0,777
5.	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	> 0	0,450	-0,310	-1,133	0,600	-0,823	-1,583

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.	Маневреність власного оборотного капіталу	>0	0,410	-0,070	-0,038	0,040	0,032	-0,448
7.	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,9	0,910	0,900	0,859	-0,030	-0,041	-0,051
8.	Коефіцієнт фінансової залежності	2	1,130	1,240	1,281	-0,030	0,041	0,151

На ТДВ «Трембіта» фінансову стійкість фактично не досліджують, що є суттєвим недоліком у системі управління. Відсутність такого аналізу позбавляє підприємство можливості своєчасно та повною мірою оцінити рівень своєї фінансової автономії, здатність контролювати власні ресурси та ефективність їх використання.

Подальшим етапом комплексної оцінки фінансового стану ТДВ «Трембіта» за 2022–2024 роки є коефіцієнтний аналіз платоспроможності підприємства, а також визначення ліквідності його балансу, що подано у таблицях 2.5 та 2.6.

Таблиця 2.5

Ступінь ліквідності балансу ТДВ «Трембіта» в 2022-2024 роках

Абсолютно ліквідний баланс	Активи, тис. грн				Пасиви, тис. грн				Нестача або надлишок, тис. грн		
	Група	2022	2023	2024	Група	2022	2023	2024	2022	2023	2024
A1≥П1	A1	3534	374	522	П1	6483	7284	12878	-2949	-6910	-12356
A2≥П2	A2	5213	6065	2943	П2	0	0	3805	-5213	-6065	-862
A3≥П3	A3	10743	10165	8663	П3	2769	9893	9190	7974	272	-527
A4≤П4	A4	76152	97109	105946	П4	84828	92042	92201	-8676	5067	13745
	Баланс	95642	113713	118074	Баланс	95642	113713	118074	X	X	X

Аналіз показників, наведених у таблиці 2.5, свідчить, що баланс ТДВ «Трембіта» станом на кінець 2024 року не можна визнати ліквідним. Підприємство відчуває суттєвий дефіцит як найбільш ліквідних, так і

швидколіквідних активів, що унеможлиблює своєчасне покриття найбільш термінових зобов'язань. Крім того, не дотримується і вимога щодо співвідношення найменш ліквідних активів та відповідних пасивів — їх обсяг перевищує величину джерел фінансування, що ще раз підтверджує проблеми зі структурою балансу та погіршенням платоспроможності компанії.

Таблиця 2.6

Коефіцієнтний аналіз ліквідності ТДВ «Трембіта» за 2022-2024 роки

№	Показники	Оптимальне значення	Роки			Відхилення (+;-)		
			2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,20-0,35	0,440	0,030	0,031	0,390	0,001	-0,409
2.	Проміжний коефіцієнт покриття (коефіцієнт швидкої ліквідності)	0,6-0,8	1,090	0,550	0,208	0,690	-0,342	-0,882
3.	Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	1-2	2,420	1,410	0,727	1,410	-0,683	-1,693

Показники, наведені в таблиці 2.6, свідчать про дефіцит найбільш ліквідних і швидколіквідних активів на ТДВ «Трембіта». Це підтверджується тим, що коефіцієнт абсолютної ліквідності та проміжний коефіцієнт покриття не лише не досягають нормативних значень, а й демонструють погіршення у порівнянні з 2023 і 2022 роками. Така динаміка сигналізує про зниження здатності підприємства оперативно виконувати поточні зобов'язання та погіршення його платоспроможності.

Одним із ключових чинників, що визначає фінансовий стан будь-якого суб'єкта господарювання, є ділова активність та рівень рентабельності. Аналіз показників ділової активності ТДВ «Трембіта» за 2022–2024 роки (додаток Д) виявив нестабільність у 2024 році відносно попереднього періоду. Це проявляється у скороченні тривалості операційного циклу на 15 днів і фінансового циклу на 10 днів. Водночас негативним фактором є збільшення тривалості обороту активів на 8 днів, що свідчить про уповільнення їхнього використання в господарському процесі.

Позитивним моментом є зменшення періоду обороту запасів на 14 днів, а також скорочення терміну погашення дебіторської заборгованості на 1 день і кредиторської — на 5 днів. Проте, якщо проаналізувати ширшу часову перспективу, тобто порівняти динаміку 2024 року з 2022 роком, простежується загальне погіршення ділової активності, що проявляється у збільшенні тривалості операційного циклу на 10 днів і фінансового — на 4 дні.

Важливим елементом комплексної оцінки фінансового стану є фундаментальна діагностика ймовірності банкрутства, яка здійснюється із застосуванням різних моделей прогнозування. Оцінка ризику неплатоспроможності ТДВ «Трембіта», проведена за найпоширенішими методиками (табл. 2.7), свідчить, що у 2024 році підприємство перебуває у вразливому та нестійкому фінансовому стані, а тому у найближчій перспективі існує реальна загроза виникнення ризику банкрутства.

З огляду на отримані результати, вважаємо доцільним поряд із розрахунком імовірності банкрутства доповнювати оцінку визначенням фінансової рівноваги підприємства, що дозволить комплексніше оцінити його фінансову стабільність та потенціал до відновлення.

Таблиця 2.7

Моделі прогнозування банкрутства ТДВ «Трембіта» за 2024 рік

Назва моделі	Розрахунок
1	2
П'ятифакторна модель Альтмана на основі балансової вартості власного капіталу	$Z = 0,717 * (-0,045) + 0,847 * 0,043 + 3,107 * 0,087 + 0,042 * 4,247 + 0,995 * 1,149 = 1,595$ $K1 = -5067 / 113713 = -0,045;$ $K2 = 4928 / 113713 = 0,043;$ $K3 = 9856 / 113713 = 0,087;$ $K4 = 92042 / 21671 = 4,247;$ $K5 = 130667 / 113713 = 1,149.$
Тест Лису	$Z_{л} = 0,063 * 0,146 + 0,092 * 0,087 + 0,057 * 0,775 + 0,001 * 4,247 = 0,065$ $X1 = 16604 / 113713 = 0,146;$ $X2 = 9856 / 113713 = 0,087;$ $X3 = 88155 / 113713 = 0,775;$ $X4 = 92042 / 21671 = 4,247.$
Тест Таффлера	$X_{т} = 0,03 * 1,103 + 0,13 * 0,766 + 0,18 * 0,104 + 0,16 * 1,149 = 0,336$ $X1 = 12991 / 11778 = 1,103;$ $X2 = 16604 / 21671 = 0,766;$ $X3 = 11778 / 113713 = 0,104;$ $X4 = 130667 / 113713 = 1,149.$

Спеціальні оціночні індикатори, необхідні для визначення місця Товариства в межах матриці фінансової рівноваги, розраховуються відповідно до алгоритму, поданого в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Алгоритм визначення узагальнюючих показників результату діяльності
ТДВ «Трембіта» за 2024 рік

№ з/п	Показники	Сума, тис. грн.
1.	Чистий рух коштів від операційної діяльності	18866,0
2.	Сплачені відсотки	-18887,0
3.	Сплачений податок на прибуток	-8758,0
4.	Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-27177,0
5.	Результат господарської діяльності (ряд. 1 + ряд. 2 + ряд. 3 + ряд. 4)	-35956,0
6.	Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-443,0
7.	Результат фінансової діяльності (ряд. 6 – ряд. 2 – ряд. 3)	+27202,0
8.	Результат фінансово-господарської діяльності (ряд. 5 + ряд. 7)	-8754,0

Матриця фінансової рівноваги була розроблена представниками французької школи фінансового менеджменту Ж. Франшоном та І. Романе, а подальшого поширення набула в наукових дослідженнях А. А. Мазаракі та Л. О. Лігоненко. Цей інструмент використовується для перспективної оцінки фінансової рівноваги підприємства, аналізу його фінансового стану, а також визначення ймовірності виникнення банкрутства чи проблем із ліквідністю. Методика ґрунтується на співставленні результатів господарської та фінансової діяльності підприємства та їх інтерпретації у відповідних зонах ризику.

Матрицю фінансової рівноваги наведено на рис. 3.1.

	РФД<0 (гальмування)	РФД=0 (стабілізація)	РФД>0 (прискорення)
РГД>0 уповільнення зростання	1. РФГД=0	4. РФГД>0	6. РФГД>>0
РГД=0 оптимальне значення	7. РФГД<0	2. РФГД=0	5. РФГД>0
РГД<0 форсоване зростання	9. РФГД<<0	8. РФГД<0	3. РФГД=0

Рис. 2.1. Матриця фінансової рівноваги

Як демонструє наведена матриця, кожен із можливих станів підприємства - рівновага, успіх або дефіцит - формується під впливом різних комбінацій результатів господарської та фінансової діяльності. Співвідношення цих показників визначає рівень фінансової стабільності підприємства та його здатність підтримувати оптимальний баланс між потребами та джерелами фінансування.

У випадку ТДВ «Трембіта» встановлено, що підприємство потрапляє до восьмого квадранта матриці фінансової рівноваги (РГД > 0, РФД > 0, РФГД > 0). Це свідчить про наявність дефіциту оборотних коштів, який виникає через недостатню економічну прибутковість та істотне зростання фінансово-експлуатаційних потреб. Збільшення довгострокової заборгованості в цій ситуації спрямовується виключно на покриття фінансових витрат, оскільки власних оборотних коштів уже бракує. Надалі можливість нарощення заборгованості може бути обмеженою, адже рентабельність діяльності стає нижчою за вартість залучених кредитних ресурсів.

Подальший розвиток ТДВ «Трембіта» значною мірою залежатиме від того, чи зможе підприємство підвищити економічну прибутковість та зменшити фінансово-експлуатаційні потреби. Якщо ж результати господарської

діяльності не покращуватимуться, ймовірність настання фінансової кризи зростатиме.

Для пошуку оптимального співвідношення між витратами, відпускнуою ціною та обсягом реалізації, а також для мінімізації підприємницьких ризиків доцільно застосувати CVP-аналіз. Проведення такого аналізу потребує попереднього поділу витрат підприємства на постійні та змінні. На практиці цей етап є досить складним, оскільки значна частина витрат має змішаний характер і містить одночасно обидві складові. Основною метою CVP-аналізу є визначення необхідного обсягу реалізації, який дає змогу повністю покрити витрати та забезпечити беззбитковість.

Застосування CVP-аналізу дозволяє глибше з'ясувати причини виникнення збитків у 2023 році та зрозуміти, яким чином підприємству вдалося уникнути їх у 2024 році. Узагальнені результати розрахунків наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

CVP-аналіз ТДВ “Трембіта”

Показники	Роки			Відхилення 2024р. до 2022р.	
	2022	2023	2024	+/-	%
Постійні витрати тис. грн..	3 333,0	3 664,0	4859,0	1 526	45,78
Середньозважений маржинальний прибуток. тис. грн../тис. од.	7,91	5,71	13,86	5,95	75,22
Точка беззбитковості. тис. од	421,37	641,68	350,58	-70,79	-16,80
Кількість випущеної продукції тис. од	403,3	426,8	401,0	-2,30	-0,57
Різниця між кількістю випущеної продукції і точкою беззбитковості тис. од.	-18,07	-214,88	50,42	68,49	3,79
Змінні витрати тис. грн..	12 377,0	17 537,0	21951	9 574	77,35

Відповідно до результатів, наведених у таблиці 2.9, можна сформулювати такі узагальнення. У 2022–2024 рр. простежується істотне зростання постійних витрат: їх обсяг збільшився на 1526 тис. грн, тобто на 45,78%. Така тенденція є негативною для підприємства, причому найбільший приріст зафіксовано саме у 2024 році.

Середньозважений маржинальний прибуток у 2023 році суттєво зменшився, що стало ключовою причиною збиткової діяльності. Водночас у 2024 році спостерігається різке покращення цього показника. У порівнянні з 2022 роком його значення зросло на 5,95 тис. грн/тис. од (на 75,22%), а відносно 2023 року - на 8,15 тис. грн/тис. од (на 142,73%). Отже, саме відновлення маржинального прибутку стало визначальним чинником виходу підприємства з кризового стану.

Точка беззбитковості, що визначається рівнем постійних витрат і величиною маржинального прибутку, продемонструвала позитивну динаміку. Незважаючи на збільшення постійних витрат, значне зростання маржинального доходу забезпечило скорочення точки беззбитковості на 70,59 тис. од (-16,80%) у 2024 році порівняно з 2022 роком. Звертає на себе увагу різке збільшення точки беззбитковості у 2023 році до 641,68 тис. од, після чого у 2024 році вона скоротилася на 291,1 тис. од (-45,36%), що є позитивним результатом.

Обсяг виробленої продукції за аналізований період дещо зменшився - на 2,3 тис. од (-0,57%). Хоча це зниження є незначним, воно все ж характеризує діяльність підприємства з негативного боку. Проте сукупний ефект від збільшення маржинального прибутку та зниження точки беззбитковості нівелював негативний вплив на фінансові результати. Якщо у 2022 році підприємство недовиробило 18,07 тис. од і уникнуло збитків завдяки іншим операційним доходам, а у 2023 році дефіцит у 214,88 тис. од привів до збитковості, то у 2024 році ТДВ «Трембіта» перевищило точку беззбитковості на 50,42 тис. од. Порівняно з 2022 роком це означає покращення на 68,49 тис. од, тобто у 3,79 рази.

Узагальнюючи наведені результати, можна зробити такі висновки:

Темпи зростання маржинального прибутку випереджали динаміку збільшення постійних витрат, що забезпечило скорочення точки беззбитковості.

Зниження точки беззбитковості дало змогу підприємству отримати позитивний фінансовий результат у 2024 році, оскільки фактичний обсяг реалізації перевищив критичний рівень.

Висновки до розділу 2

ТДВ «Трембіта» - це підприємство з додатковою відповідальністю, діяльність якого зосереджена на випуску швейної продукції. За понад тридцятирічний період функціонування компанія сформувала стійку ділову репутацію та здобула довіру споживачів завдяки стабільно високій якості виробів. Почавши як невелике швейне виробництво, підприємство поступово трансформувалося у масштабний виробничий комплекс, що постачає продукцію як на внутрішній ринок, так і за кордон. Постійний розвиток технологій, модернізація обладнання та розширення асортименту забезпечили підвищення конкурентоспроможності та зміцнення позицій компанії у галузі.

Систематизація інформаційного та методичного забезпечення моніторингу економічного й фінансового стану підприємства виявила низку проблем, що негативно впливають на якість управлінських рішень. Найсуттєвішою з них є недостатній рівень теоретичного опрацювання методичних підходів до моделювання фінансової звітності та потреба у вдосконаленні методики аналізу фінансового стану з урахуванням сучасних вимог менеджменту та специфічних особливостей функціонування швейних підприємств.

У межах дослідження було вдосконалено організаційно-інформаційну модель фінансового моніторингу підприємства. Її застосування забезпечує формування надійної інформаційної бази для управлінських рішень, спрямованих на оцінку та покращення фінансового стану, аналіз його динаміки та факторів впливу.

Економічний аналіз фінансової звітності засвідчив, що загальна вартість майна у 2024 році зросла на 4361 тис. грн (3,8%) порівняно з 2023 роком. Цей приріст був сформований головним чином за рахунок збільшення необоротних активів на 8837 тис. грн (9,1%) при одночасному скороченні оборотних активів на 4476 тис. грн (27,0%). У структурі активів переважали основні засоби, частка яких у 2024 році становила 61,90%, хоча цей показник зменшується як відносно 2023 року, так і в порівнянні з 2022 роком. Загалом структура майна демонструє ознаки погіршення.

Джерела формування майна у 2024 році також збільшилися на 3,8%, що зумовлено незначним приростом власного капіталу (на 159 тис. грн, або 0,2%) та суттєвим збільшенням поточних зобов'язань (на 4905 тис. грн, або 41,6%). Одночасно довгострокові зобов'язання скоротилися на 703 тис. грн (7,1%). Така структура капіталу свідчить про посилення залежності товариства від короткострокових позикових джерел, що погіршує фінансову стійкість.

Протягом 2023–2024 років спостерігалася низька ефективність використання активів підприємства, що підтверджується зменшенням показників рентабельності. Інтегральний аналіз за моделлю «Дюпона» також засвідчив зниження ефективності управління активами. Використання цієї моделі у вигляді комп'ютерної імітаційної системи (наприклад, в Excel) дало б змогу керівництву оперативно оцінювати вплив різних змін на рентабельність активів та оптимізувати управлінські рішення.

За результатами оцінки фінансової стійкості встановлено, що у 2023 та 2024 роках підприємство опинилося у кризовому фінансовому стані через дефіцит основних джерел фінансування. Це вимагає від менеджменту оперативного формування заходів щодо стабілізації фінансової системи у 2025 році.

Фінансовий моніторинг ліквідності показав, що станом на кінець 2024 року підприємство має нестачу як найбільш ліквідних, так і середньоліквідних активів. Баланс є неліквідним, оскільки не виконуються ключові умови щодо співвідношення активів і зобов'язань за ступенем ліквідності.

Проведений CVP-аналіз продемонстрував, що маржинальний прибуток у 2024 році зростає швидше, ніж постійні витрати, що спричинило зниження точки беззбитковості. Це, у свою чергу, забезпечило отримання прибутку в 2024 році, попри негативні тенденції попереднього періоду.

Прогнозування ймовірності банкрутства на основі найбільш відомих моделей виявило, що фінансовий стан підприємства у 2024 році є нестабільним, а отже існує реальна загроза виникнення банкрутства в короткостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТДВ «ТРЕМБІТА» З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

3.1. Організаційно-методичні засади удосконалення механізму моніторингу фінансового стану підприємства з метою забезпечення його фінансової стійкості

Дослідження теоретичних засад та прикладних аспектів моніторингу фінансового стану ТДВ «Трембіта» дало змогу визначити ключові напрями, за якими доцільно удосконалювати систему контролю та оцінювання фінансової діяльності підприємства. Першочергова увага має бути зосереджена на модернізації аналітичного підходу.

1. Удосконалення аналітичної підтримки через програмні рішення. Одним із головних кроків є впровадження сучасних програмних продуктів для автоматизації аналізу фінансових показників. У сучасних умовах підприємству необхідно регулярно отримувати об'єктивну оцінку свого фінансового стану для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Ефективність діагностичного процесу значною мірою залежить від точності розрахунків, коректності інтерпретації даних і своєчасності виявлення відхилень. Навіть незначні помилки можуть спричинити суттєві негативні наслідки для підприємства.

Використання професійного програмного забезпечення дозволяє мінімізувати людський фактор, підвищити достовірність діагностики і сформувати більш повні та структуровані аналітичні висновки. Такі системи підходять для підприємств різних масштабів, забезпечують глибокий аналіз фінансових результатів і відображають тенденції на основі синхронізованих поточних та ретроспективних даних. Сучасні аналітичні платформи також

забезпечують графічну візуалізацію складних фінансових масивів, що полегшує їхню інтерпретацію менеджерами.

Ключовим завданням таких систем є консолідація фінансової інформації, відстеження основних фінансових показників (KPI) та формування звітів для внутрішніх і зовнішніх користувачів. На світовому та українському ринку доступний широкий спектр програмних продуктів, зокрема модуль «Фінансовий аналіз» системи IT-Enterprise, який може бути застосований багатьма компаніями.

Перед вибором програмного забезпечення слід оцінити його функціональність, можливості інтеграції з бухгалтерськими системами та відповідність потребам персоналу підприємства.

2. Регулярність проведення моніторингу фінансового стану. Для забезпечення повноти та актуальності діагностики важливо встановити чітку періодичність проведення моніторингу. Підприємство може застосовувати такі графіки:

- щорічний моніторинг – загальна оцінка за підсумками року;
- квартальний моніторинг – оптимальний варіант для більшості підприємств;
- щомісячний моніторинг – для високодинамічних компаній або періодів нестабільності.

Вибір частоти залежить від масштабів діяльності та потреб управління. Рекомендується здійснювати моніторинг не рідше ніж раз на квартал, а за швидкої зміни зовнішніх умов - частіше. Важливо не лише розраховувати показники, а й фіксувати їхні цільові значення, систематично порівнювати фактичні результати з плановими та оперативно реагувати на відхилення.

Окрім регулярних перевірок, фінансовий моніторинг доцільно здійснювати позапланово в разі значних коливань попиту, цін на ресурси або зміни ринкових умов.

3. Підвищення кваліфікації персоналу. Висока якість моніторингу залежить від професійного рівня фахівців, які його проводять. Помилки або

неточності у фінансовому аналізі нерідко зумовлені нестачею компетенцій. Тому підприємству варто інвестувати у навчання персоналу, включаючи:

- курси з фінансового аналізу та бізнес-аналітики;
- тренінги з роботи зі спеціалізованим програмним забезпеченням;
- майстер-класи з управлінського обліку;
- самостійне професійне навчання на сучасних освітніх платформах.

Компетентний персонал здатний швидше виявляти ризики, точніше інтерпретувати результати аналізу та формулювати пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

4. Розширення інструментарію та методик аналізу. Для підвищення точності оцінювання підприємству доцільно застосовувати ширший набір методик фінансової діагностики. Використання кількох альтернативних методів одночасно забезпечує комплексний підхід та мінімізує ризик хибних висновків.

Узагальнені напрями вдосконалення моніторингу фінансового стану підприємства.

1. Впровадження спеціалізованого програмного забезпечення у практику моніторингу.
2. Підвищення кваліфікації працівників, залучених до аналізу.
3. Розроблення та дотримання графіків проведення моніторингу.
4. Використання ширшого набору методик як для комплексної, так і для експрес-діагностики.

Належно організований процес моніторингу дозволяє своєчасно виявляти критичні зони, які впливають на фінансову стійкість підприємства.

Подальші етапи: пошук слабких місць у фінансовій стійкості

Після проведення загальної діагностики наступним етапом є виявлення слабких сторін у системі фінансової стійкості. Методи їх пошуку багато в чому перегукуються з методами удосконалення моніторингу, проте мають свої особливості.

Методи покращення оцінювання слабких місць фінансової стійкості

1. Використання програмних рішень для автоматизації розрахунків.

2. Підвищення кваліфікації спеціалістів, які здійснюють аналіз.
3. Формування графіків та регламентів діагностики стійкості.
4. Розширення набору досліджуваних показників.

Автоматизація дозволяє швидко отримувати значення ключових коефіцієнтів, а фахівці мають інтерпретувати їх відповідно до нормативних значень та внутрішніх стандартів підприємства.

Інтегральний показник фінансової стійкості як інструмент узагальненої оцінки

Метод інтегрального оцінювання дозволяє згортати множину показників у єдиний узагальнений індикатор. Для його формування показникам присвоюються вагові коефіцієнти залежно від їх значущості для конкретного підприємства.

У додатку Е запропоновано систему ваг для ТДВ «Трембіта», яка включає:

- 15 балів - для показників ліквідності та фінансової стійкості;
- 20 балів - для показників ділової активності;
- 30 балів - для показників рентабельності.

Такий розподіл обумовлений тим, що рентабельність є найбільш проблемною сферою підприємства і потребує посиленого аналітичного контролю.

Після визначення вагових коефіцієнтів кожному підпоказнику присвоєно оптимальне значення, на основі якого розрахований інтегральний індекс.

Інтерпретація інтегральних значень

менше 0% - критично низький рівень, необхідні негайні заходи;

- 0–33% - задовільний рівень, висока ймовірність подальшого погіршення;
- 33–66% - стабільний стан, наявні можливості для покращення;
- 66–100% - оптимальний стан;
- понад 100% - наднормативний рівень («куражний»), який важко довго підтримувати.

SWOT-аналіз як інструмент пошуку чинників слабкості

SWOT-аналіз застосований для структурування зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства. Його результати наведені у таблиці 3.1 та дозволяють з'ясувати походження слабких місць і визначити необхідні напрями вдосконалення.

Таблиця 3.1

Результати SWOT-аналізу ТДВ «Трембіта»

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>
1. Низький рівень цінової пропозиції; 2. Висока якість продукції; 3. Значна частка продукції, орієнтованої на експорт.	1. Обмежений рівень впізнаваності бренду; 2. Висока залежність від посередників у збуті продукції; 3. Недовикористання виробничих потужностей (функціонування приблизно на 50% можливостей); 4. Низька прибутковість виробленої продукції.
<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
1. Нарощення обсягів виробництва продукції; 2. Розширення мережі дистриб'юторів; 3. Збільшення частки прямих продажів; 4. Підвищення рівня впізнаваності бренду та продукції; 5. Зростання маржинального прибутку.	1. Зростання вартості сировини внаслідок економічної та політичної нестабільності в країні; 2. Ймовірність втрати чинних дистриб'юторів; 3. Скорочення обсягів реалізації продукції.

Основний акцент аналізу було зосереджено на оцінюванні рентабельності, оскільки саме вона є ключовим індикатором ефективності діяльності ТДВ «Трембіта». На цей показник впливають два вирішальні фактори: обсяг виготовленої продукції та розмір прибутку, отриманого з однієї тонни виробів. Розгляд аналітичних результатів дав змогу одразу поєднати їх із висновками SWOT-аналізу та визначити напрями, які можуть сприяти підвищенню рентабельності підприємства.

Розроблення заходів для зміцнення фінансової стійкості. Фінальний, найбільш значущий етап механізму забезпечення стабільного фінансового стану – це формування дієвих рекомендацій щодо його поліпшення. Проведення аналізу втрачає практичний сенс, якщо підприємство не здатне реалізувати зміни або досягти реальних результатів.

У цьому контексті критично важливим залишається рівень професійної підготовки персоналу, який відповідає за розробку заходів покращення фінансової стійкості. Лише компетентні фахівці, спираючись на результати попередніх етапів моніторингу, можуть забезпечити якісне формування управлінських рішень та визначити найбільш ефективні шляхи розвитку підприємства.

Додатковим засобом підвищення якості рішень є залучення групи експертів, які працюють незалежно один від одного. Велика кількість альтернативних пропозицій дозволяє обрати найбільш оптимальні та адаптовані до специфіки підприємства заходи.

Контроль за впровадженням змін. Завершальною складовою удосконалення механізму фінансової стійкості є моніторинг виконання прийнятих рішень. Підприємству необхідно систематично оцінювати, яким чином реалізуються заплановані дії, і наскільки вони впливають на основні фінансові показники. Лише за умови постійного контролю можливо досягти максимального ефекту та запобігти повторній появі виявлених проблем.

Систематизація основних методів удосконалення механізму забезпечення фінансової стійкості:

1. Автоматизація моніторингу фінансового стану та розрахунку показників стійкості.
2. Регулярність здійснення діагностики та аналізу фінансових результатів.
3. Адаптація методик до специфіки діяльності підприємства та особливостей його ринкового середовища.
4. Постійне підвищення кваліфікації працівників, задіяних на всіх етапах аналізу.
5. Системний контроль виконання запропонованих заходів та удосконалення планів розвитку.

Реалізація цих напрямів дозволить підприємству підвищити ефективність функціонування механізму фінансової стійкості, забезпечуючи стабільний розвиток та конкурентоспроможність.

Фінансова стійкість у сучасних умовах розвитку ринку. В умовах глобалізації торгово-економічних зв'язків, швидкої зміни кон'юнктури та посилення конкуренції підприємства стикаються з необхідністю протистояти впливу численних внутрішніх і зовнішніх викликів. У таких умовах ключовою компетенцією будь-якого суб'єкта господарювання стає здатність підтримувати належний рівень фінансової стійкості, що проявляється у здатності виконувати фінансові зобов'язання навіть за несприятливих обставин.

Підприємства, які своєчасно виявляють загрози, формують ефективні механізми їх нейтралізації та впроваджують стратегічні рішення, мають значно вищі шанси не лише зберегти стабільність, а й отримати додаткові конкурентні переваги.

3.2. Оптимізація структури капіталу в системі фінансового моніторингу підприємства

Подальше зміцнення фінансової стійкості підприємства часто супроводжується певним зниженням рівня рентабельності та скороченням прибутку. Водночас одним із найрезультативніших інструментів досягнення балансу між фінансовою стійкістю та прибутковістю є оптимізація структури капіталу.

Під оптимальною структурою капіталу розуміють таке співвідношення власних і позикових ресурсів, за якого ринкова вартість підприємства є максимальною, а ціна залучення капіталу – мінімальною. Універсальних рекомендацій щодо досягнення такої структури бути не може: для кожного підприємства, зокрема й у межах однієї галузі, «ідеальне» співвідношення формується під впливом конкретних умов діяльності, рівня ризику та стадії життєвого циклу. Більше того, навіть якщо оптимальна структура досягається, вона є тимчасовою – відповідною лише до певного періоду розвитку

підприємства. Проте завдання фінансових менеджерів незмінне: залучати капітал за найнижчою можливою вартістю та підтримувати привабливість корпоративних цінних паперів на фінансовому ринку.

Раціоналізація структури фінансових ресурсів, що формують капітал підприємства, є необхідною з кількох причин:

Співвідношення власного й позикового капіталу істотно впливає на дохідність бізнесу. Керівництво змушене постійно обирати між нарощуванням власного капіталу та залученням позикових коштів, за користування якими потрібно сплачувати відсотки.

Структура джерел фінансування визначає можливості оновлення та розширення виробничих потужностей, що є важливим як для самого підприємства, так і для економіки країни загалом.

В умовах ринкових трансформацій і посилення конкуренції особливої ваги набувають показники фінансової стійкості та платоспроможності, які відображають здатність підприємства своєчасно погашати зобов'язання та рівень захищеності від фінансових ризиків.

Ефективність структури капіталу безпосередньо пов'язана з часткою власних і залучених ресурсів у загальному обсязі фінансових ресурсів підприємства.

Отже, оптимізація структури капіталу створює умови одночасно для підвищення фінансової стійкості й забезпечення прийняттого рівня рентабельності.

Оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення власних і позикових коштів, за якого досягається найкращий компроміс між фінансовою рентабельністю (ROE) та фінансовою стійкістю, і таким чином забезпечується зростання ринкової вартості підприємства. Інакше кажучи, це пропорція, що дозволяє поєднати прийнятний рівень дохідності з допустимим рівнем фінансового ризику. Оптимізація структури капіталу є важливою складовою стратегічного аналізу, оскільки пов'язана з визначенням пропорцій між власними ресурсами підприємства та залученими коштами, які необхідно буде повернути в майбутньому.

Основна мета управління структурою капіталу полягає у мінімізації вартості довгострокових фінансових ресурсів за одночасного забезпечення максимального зростання вартості вкладеного капіталу власників. Виходячи з того, що ключовим завданням є пошук оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом, можна сформулювати такі основні завдання оптимізації структури капіталу:

Забезпечення фінансової стабільності підприємства шляхом контролю за рівнем залучених ресурсів.

Підвищення фінансової рентабельності через раціональне використання позикового капіталу.

Зменшення ризиків неплатоспроможності та фінансових ускладнень, пов'язаних із надмірним борговим навантаженням.

Максимізація ринкової вартості компанії та зростання капіталу власників.

Оптимізація витрат на фінансування для забезпечення довгострокової ефективності діяльності.

Формування умов для стійкого розвитку підприємства шляхом збалансованого залучення власних і позикових коштів.

У більш узагальненому вигляді завдання оптимізації структури капіталу можна звести до двох ключових позицій:

- формування такої структури капіталу, яка забезпечуватиме стабільний розвиток підприємства;
- створення умов для отримання максимально можливого прибутку за прийняттого рівня ризику.

Сучасні наукові підходи не дають можливості виділити єдину «ідеальну» структуру капіталу, проте дозволяють визначити найбільш раціональне співвідношення на основі аналізу факторів ризику, галузевої специфіки та накопиченого досвіду. Більшість дослідників сходяться на думці, що повністю позикове фінансування (100 % debt) так само, як і виключно власний капітал (100 % equity), є крайніми й неефективними варіантами. Тому метою є пошук такої структури, за якої рентабельність та фінансова стійкість наближаються до оптимального поєднання.

Найчастіше виділяють дві базові методики оптимізації структури капіталу:

- оптимізація за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності;
- оптимізація за критерієм максимізації рівня фінансової стійкості.

Для ТДВ «Трембіта» першим етапом було застосовано методику оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності. З цією метою використано два підходи до розрахунків:

Зміна рівня середньорічної вартості активів за умови стабільного рівня власного капіталу, з одночасним розрахунком валової рентабельності активів та рівня фінансового левериджу.

Збереження стабільної середньорічної вартості активів за умов зміни обсягу власного капіталу, що дозволяє оцінити вплив різного рівня залучених коштів на рентабельність власного капіталу.

Розрахунки варіантів оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації прогнозованої фінансової рентабельності наведено в додатках Ж і З. Для аналізу були обрані такі співвідношення власного і позикового капіталу: 10:90, 35:65 та 50:50. Зазначені пропорції сформовано на основі експертного опитування з урахуванням специфіки функціонування ТДВ «Трембіта». Для підприємств інших галузей такі співвідношення можуть відрізнятися.

У додатку З наведено розрахунок рентабельності власного капіталу за кожним із варіантів структури.

За сучасних умов ведення бізнесу ефективність діяльності підприємства значною мірою залежить від використання оптимізаційних моделей формування структури капіталу та їх практичної реалізації. На багатьох підприємствах структура капіталу й досі формується переважно інтуїтивно, без належного аналітико-математичного обґрунтування. Водночас очевидно, що, з одного боку, зростання частки позикового капіталу підвищує фінансовий ризик, а з іншого – створює можливості для зростання рентабельності власного капіталу за рахунок ефекту фінансового левериджу. Отже, завданням оптимізації є встановлення такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечить максимізацію рентабельності власного капіталу без переходу за межі прийнятного рівня ризику.

Розрахунки сценаріїв співвідношень власного та позикового капіталу і відповідних їм значень рентабельності наведено в додатку 3.

Аналіз результатів додатків Ж і З дозволяє зробити такі висновки.

Варіант 10:90 (10 % власного і 90 % позикового капіталу) має негативний вплив на рентабельність: спостерігається зниження фінансового левериджу та рентабельності власного капіталу.

Варіант 35:65 демонструє найкраще поєднання: рівень прогнозованої фінансової рентабельності зростає, фінансовий леверидж залишається прийнятним, а ризики не виходять за допустимі межі.

Співвідношення 50:50 дає найвищу рентабельність власного капіталу, проте, згідно з даними додатку Ж, супроводжується зниженням рівня фінансового левериджу, що свідчить про погіршення ефекту використання позикового капіталу та потенційні ризики для стійкості.

Отже, для цілей максимізації прогнозованої рентабельності найбільш прийнятним виявився варіант 35:65, однак слід враховувати, що занадто сильне підвищення рентабельності за рахунок зростання частки позикового капіталу може негативно вплинути на показники фінансової стійкості.

З метою комплексної оцінки доцільності зміни структури капіталу було додатково проведено розрахунки за критерієм максимізації рівня фінансової стійкості (додаток И).

Отримані результати показали:

Максимізацію показників стійкості забезпечує співвідношення 10:90 – частка власного капіталу тут найнижча, проте формально показники стійкості високі.

Варіант 35:65 демонструє незначне зниження показників фінансової стійкості порівняно з 10:90, але всі вони залишаються вищими за нормативні значення, що є прийнятним.

Співвідношення 50:50 дає негативний ефект: показники стійкості істотно погіршуються, окремі з них опускаються до рівня нормативних або наближаються до граничних значень. Тому такий варіант для ТДВ «Трембіта» є неприйнятним.

Узагальнюючи результати, можна зазначити, що єдиного універсального підходу до оптимального співвідношення власного й позикового капіталу не існує, оскільки структура капіталу залежить від специфіки діяльності, ризиків, стадії розвитку та інших чинників.

Для ТДВ «Трембіта» проведені розрахунки показали, що варіант 35:65 забезпечує суттєве зростання рентабельності за одночасного збереження високого рівня фінансової стійкості. Усі основні показники стійкості за такого співвідношення залишаються на прийнятному, вищому за нормативний рівні.

Тому можна зробити висновок, що оптимальною структурою капіталу для ТДВ «Трембіта» є співвідношення власного і позикового капіталу 35:65, яке забезпечує найкращий компроміс між рентабельністю та фінансовою стійкістю підприємства.

Висновки до розділу 3

1. Підвищення ефективності моніторингу фінансового стану та зміцнення фінансової стійкості підприємства можливе лише за умови комплексного удосконалення підходів до аналітичної роботи.

Найвагомішими напрямками такого удосконалення є:

- впровадження автоматизованих програмних рішень, які забезпечують швидкий і точний аналіз ключових фінансових індикаторів;
- систематичне, а не епізодичне проведення діагностики фінансового стану та оцінювання стійкості;
- застосування сучасних аналітичних методик, здатних своєчасно виявляти ризики та структурні проблеми у фінансовій діяльності;
- підвищення рівня професійної підготовки працівників, що відповідають за проведення фінансового аналізу;
- контроль за впровадженням запропонованих заходів для покращення стійкості.

Реалізація цих заходів дає можливість підприємству проводити більш якісну і достовірну діагностику та підтримувати оптимальний рівень фінансової стабільності.

Для ТДВ “Трембіта” особливо важливим стає посилення роботи на ринках збуту та управління витратами.

Розширення бази покупців і диверсифікація каналів реалізації створять додаткові умови для нейтралізації слабких сторін та зниження впливу зовнішніх загроз.

До пріоритетних напрямів майбутньої діяльності слід віднести:

- збільшення маржинального доходу шляхом удосконалення асортименту, коригування цінової політики та оптимізації витрат;
- підготовку до можливих коливань вартості сировини через пошук альтернативних постачальників;
- посилення співпраці з дистриб'юторами та розвиток власних каналів збуту нульового рівня, що мінімізує залежність від посередників;
- регулярне оцінювання постачальників для отримання найвигідніших умов придбання матеріалів.

Застосування цих заходів сприятиме підвищенню економічної стійкості та рентабельності підприємства.

Проведений аналіз підтвердив відсутність універсального підходу до визначення оптимальної структури капіталу, оскільки ефективність співвідношення власних і позикових коштів зумовлена специфікою діяльності компанії, її ризиковим профілем, умовами ринку та стратегічними орієнтирами.

Розрахунки, виконані для ТДВ “Трембіта”, засвідчили, що структура капіталу 35 % власного та 65 % позикового є найбільш збалансованою. Саме таке співвідношення забезпечило одночасне:

- зростання рентабельності,
- збереження прийняттого рівня фінансової стійкості,
- зниження ризику надмірного боргового навантаження.

Таким чином, для ТДВ “Трембіта” структура 35:65 може вважатися оптимальною, оскільки вона поєднує інтереси прибутковості та стабільності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі було представлено теоретичні засади та прикладні підходи до вдосконалення механізму моніторингу фінансового стану ТДВ «Трембіта» з метою зміцнення його фінансової стійкості. На основі виконаних завдань сформовано такі ключові висновки та пропозиції.

1. Моніторинг фінансового стану підприємства слід розглядати як процес системного дослідження, спрямованого на визначення реального стану об'єкта через аналіз факторів впливу, виявлення передумов та причин можливих фінансових ускладнень, а також оцінку потенціалу компанії щодо досягнення стратегічних та поточних цілей. Він забезпечує формування достовірної інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень.

2. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємства являє собою інтегровану систему методів, інструментів, важелів та форм впливу, які спрямовані на підтримання оптимального фінансового балансу. Його функціонування ґрунтується на взаємодії нормативно-правових, інформаційних, організаційних та фінансових елементів управління.

3. Фінансовий моніторинг виступає ключовим компонентом управлінського циклу щодо підтримання стійкого фінансового стану підприємства. Окрім традиційних інструментів фінансового аналізу, використовуються спеціалізовані методики - зокрема, система розрахунку показників фінансової стійкості, рентабельності та аналіз беззбитковості (CVP-аналіз), що дають змогу глибше оцінити ефективність діяльності підприємства та його здатність протистояти ризикам.

4. ТДВ «Трембіта» - виробниче підприємство з понад 33-річною історією, яке пройшло шлях від невеликої фабрики до великого швейного комплексу, що здійснює поставки продукції як в межах України, так і за кордон. Динамічний розвиток компанії забезпечується постійним оновленням технологій, модернізацією виробництва та вдосконаленням асортименту.

5. У роботі удосконалено організаційно-інформаційну модель фінансового моніторингу, що дає змогу формувати комплексну аналітичну базу для ефективного управління.

Проведений економічний моніторинг засвідчив такі тенденції:

- у 2024 році загальна вартість активів зросла на 3,8% порівняно з 2023 роком, насамперед за рахунок збільшення необоротних активів (+9,1%);
- оборотні активи, навпаки, скоротилися на 27%;
- структура майна змінилася у гірший бік, оскільки частка основних засобів продовжує знижуватися;
- джерела фінансування зросли, але за рахунок збільшення короткострокових зобов'язань (+41,6%), тоді як довгострокові скоротилися.

Аналітичні розрахунки показали, що підприємство у 2023–2024 рр. використовувало активи нераціонально. Модель «Дюпона» підтвердила погіршення рентабельності та зниження ефективності управління активами.

У 2023–2024 рр. сформувався кризовий фінансовий стан, зумовлений дефіцитом джерел фінансування, що потребує корекції управлінських рішень.

6. Результати фінансового моніторингу за 2024 рік свідчать про дефіцит найбільш ліквідних та середньоліквідних активів, що не дозволяє дотриматися нормативних умов ліквідності.

CVP-аналіз показав: маржинальний прибуток зростає швидше, ніж постійні витрати, що позитивно вплинуло на рівень точки беззбитковості та забезпечило отримання прибутку у 2024 р.

Оцінка за моделями прогнозування банкрутства підтвердила нестійкий фінансовий стан та наявність ризику виникнення кризових явищ у найближчій перспективі.

7. Удосконалення механізму моніторингу фінансового стану підприємства має здійснюватися за такими напрямками:

- цифровізація та автоматизація процедур аналізу;
- впровадження регулярно повторюваних циклів діагностики;

- застосування методик, адаптованих до специфіки діяльності швейного виробництва;
- підвищення компетентності фахівців, залучених до аналізу;
- контроль за реалізацією управлінських рішень та коригування планів розвитку.

Важливими стратегічними цілями для підприємства є розширення клієнтської бази, підвищення маржинального прибутку та підготовка до можливих змін на ринку сировини.

8. Для зміцнення фінансової стійкості доцільно активізувати співпрацю з дистриб'юторами, розвивати прямі канали збуту, скорочувати витрати на логістику та систематично аналізувати ринок постачальників.

Оскільки універсального співвідношення власного і позикового капіталу не існує, оптимальна структура визначається з урахуванням умов функціонування конкретного підприємства.

Розрахунки показали, що для ТДВ «Трембіта» оптимальною є структура 35% власного та 65% позикового капіталу, оскільки вона:

- підвищує рентабельність діяльності,
- не погіршує показників фінансової стійкості,
- забезпечує прийнятний рівень фінансового ризику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрій К.Л. Переваги інтегрального аналізу при оцінці фінансового стану підприємства. Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро. 30-31 березня 2021р. .С. 180-183.
2. Багрій К.Л. Безробіття в Україні під час війни: аналітичний аспект. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2022. Вип. I (85). С. 32-51. <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2022-2.86.03>
3. Багрій К.Л. Характеристика сучасних _р._ів та моделей фінансового аналізу в системі управління підприємством. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2019. Вип. II (74). С.169-177
4. Багрій К.Л. Особливості аналізу фінансової стійкості на підприємствах в сучасних перманентних умовах. Забезпечення сталого економічного розвитку національного господарства: теорія, методологія та практика : колективна монографія / під _р._ О.О. Непочатенко. Умань : Видавець «Сочинський М.М.», 2020. С. 207-211.
5. Лучик С.Д., Багрій К.Л. Використання кореляційно-регресійного аналізу при оцінці платоспроможності суб'єкта господарювання. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2020. Вип. III (79). С.189-200.
6. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2021. 328 с.
7. Бень Т. Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств. Фінанси України. 2022, № 6. С. 53-61.
8. Бланк І.А. Управління фінансовою стійкістю підприємства. – Київ: Ніка-Центр, 2024. 560 с.
9. Василенко В.А. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2018. 408 с.

10. Великий Ю.М. Удосконалення системи управління фінансовим станом підприємства / Ю.М. Великий // Гроші, фінанси і кредит. 2019. №31. С. 577- 584.
11. Верба В.А., Гаврилюк О.В. Управління фінансовими ризиками підприємства. Київ: КНЕУ, 2020. 304 с.
12. Гаврилюк О.В. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. Київ: КНЕУ, 2024. 295 с.
13. Гайдар С. М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі / С. М. Гайдар // Торгівля і ринок : зб. наук. праць. - 2017. №27. С. 443-449.
14. Городня Т. А. Економічна та фінансова моніторинг: навч. посібник / Т. А. Городня, І. П. Мойсеєнко. Львів: «Магнолія 2006», 2022. 282 с.
15. Гуменюк А.Д. Інвестиційна привабливість підприємств: фінансові аспекти. Львів: Світ, 2022. 320 с.
16. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник. К.: ІАЕУААН, 2003. 507 с.
17. Дергалюк Б.В. Удосконалення системи управління фінансового діяльністю підприємства за рахунок підвищення оперативності аналізу фінансового стану. URL : [http://sb- keip.kpi.ua/article/view/47114](http://sb-keip.kpi.ua/article/view/47114)
18. Дідівський Ф.В. Управління фінансами підприємства: Підручник. Львів: Магнолія, 2021. 368 с.
19. Дідченко О. І. Підходи до оцінки фінансового потенціалу як важливої складової інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства / О. І. Дідченко, Є. М. Плаксина. Електрон. текст дані. URL : http://www.confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/monograpy/24_Dydchenko.htm.
20. Дюссе М.Ф. Економічна ефективність та фінансовий аналіз підприємств. Дніпро: Пороги, 2017. 276 с.
21. Егоров П. В. Модель оценки структурной динамики финансового потенциала промышленного предприятия / П. В. Егоров, Ю. В. Сердюк // Вісник Донецького університету економіки та права: зб. наук. пр.; редкол.:

- В. К. Мамутов [та ін.]; гол. ред. Я. Г. Берсуцький. Донецьк: ДонУЕП, 2014. С. 42-52.
- 22.Євдокимов Ф.І. Оцінка фінансової стійкості підприємства: проблеми та рішення. Одеса: Фенікс, 2016. 342 с.
 - 23.Єфіменко В.І. Основи фінансового аналізу. Харків: Прапор, 2023. 416 с.
 - 24.Жидяк О. Р. Фінансовий стан та вдосконалення контролю за фінансовими показниками аграрного підприємства. Вісник Таврійського державного аграрного університету. 2015. № 10. С. 138-142.
 - 25.Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т.С.Смовженко. – 3-тє вид., випр. і допов. К. : Знання, 2020. 587 с.
 - 26.Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник / К. В. Ізмайлова. К.: МАУП, 2022. 152 с.
 - 27.Іляш О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. / Гринкевич С.С. Видавництво: Знання 2020. 476 с.
 - 28.Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: підручник. Житомир: ЖІТІ, 2021. 440 с.
 - 29.Клімович І. М., Татієвська К. А. Деякі питання сутності та оцінки фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/64.pdf.
 30. Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 19. С. 101-107.
 - 31.Кравченко М. С. Сутність фінансової стійкості промислового підприємства / М. С. Кравченко // Вісник економічної науки України 2024. №2. С. 61–63.
 - 32.Кузьмін О.Є. Фінансовий менеджмент у системі антикризового управління. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 380 с.
 - 33.Лопатовська О., Пономарьова К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету 2022, № 5, Том 1. С. 221-228.

34. Лучко М. Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Тернопіль. ТНЕУ. 2016. 304 с.
35. Ляпіна І.Б. Фінансовий аналіз у практиці підприємств України. Полтава: ПУЕТ, 2017. 315 с.
36. Макаренко М.В. Оцінка фінансових ризиків підприємства. Запоріжжя: КПУ, 2021. 220 с.
37. Мельник О.М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці, URL : <http://www.nbuuv.gov.ua> .
38. Міщенко Н. Г., Сорока У. П. Фінансовий аналіз як метод моніторингу фінансового стану підприємства. Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету. 2019. №11. С.192-196.
39. Набатова Ю. А., Малачевська К. О. Автоматизація аналізу та прогнозування фінансових результатів підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8405>.
40. Олійник О.В. Антикризове управління фінансовим станом підприємства. – Київ: Знання, 2016. 388 с.
41. Оспіщев В. І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В. І. Оспіщев, І. В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. / редкол.: О. І. Черевко (відпов. ред.) та ін. Харків : Вид-во Харків. ДУ харчування та торгівлі. 2016. Вип. 2(10). 694. С. 218 – 223.
42. Островська О. А. Оцінка фінансового стану підприємств та шляхи її удосконалення (на прикладі підприємств будівельних матеріалів): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01. Київ. нац. екон. унт. К., 2014. 20 с.
43. Офіційний сайт ТОВ «МінфінМедіа». Ціни та ринки. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/>
44. Павленко О. І. Вдосконалення механізму моніторингу фінансового стану підприємства. Бізнес-навігатор. 2020. № 2. 72-78 с.
45. Павленко О. П., Бурсук Г.Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. Молодий вчений. 2017. № 10. С. 981- 984

46. Пархоменко В. М., Малюга Н. М. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ: 2019. 120 с.
47. Патарідзе-Вишинська М. В. Моніторинг фінансового стану підприємств як інструмент управління фінансовою безпекою. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог: Вид-во НаУОА, березень 2019. № 12. 140-145 с.
48. Пітерсон К.Ф. Економічний аналіз та моніторинг підприємств. Львів: Каменярь, 2014. 276 с.
49. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2000. 406 с.
50. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації / затвердженого наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 № 49/121. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
51. Приймак С. В. Моніторинг фінансового стану підприємства в системі контролінгу: автореф. дис... канд. екон. наук. 08.00.08. К.: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2017. 20 с.
52. Про запровадження МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» від 15.06.2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5914500-16#Text>
53. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 15.06.2016 № 60-0005/59146 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5914500-16#Text> (дата звернення: 11.11.2025)
54. Рзаєв Г. І. Напрями аналізу фінансової безпеки підприємства під кутом результативності його діяльності. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. № 3. 153–156 с.
55. Рудницький В.А. Система фінансової моніторингу підприємств. Івано-Франківськ: Фоліо, 2018. 312 с.
56. Русіна Ю.О. Управління фінансовим станом підприємства та шляхи його покращення / Ю.О. Русіна, Т.І. Косич // Формування ринкових відносин в Україні. 2016. №16 (181). С. 57-62.

- 57.Савченко О.В. Моніторинг фінансової стабільності: теорія та практика. – Ужгород: ЗакДУ, 2021. 240 с.
- 58.Савчук Я. О. Моделювання фінансової моніторингу підприємства. Інфраструктура ринку. 2017. Вип. 3. С. 83-88.
- 59.Сидоренко-Мельник Г. М. Роль фінансової моніторингу в діяльності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. № 4, Т. 1. С. 15- 19.
- 60.Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Р.А. Слав'юк. К.: ЦУЛ, 2015. 460 с.
- 61.Сметанюк О. А. Моніторинг фінансового стану підприємства в системі антикризового управління: Автореф. дис. канд. екон. наук. 08.06.01. Хмельницьк. нац. ун-т, 2006. 20 с.
- 62.Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз Частина II. Спеціальні методи фінансового аналізу: Навч. посібник. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.
- 63.Сопко В.В, Мельничук Г.М., Науменко Г.О. Облік та аналіз в управлінні підприємством. / [В.В.Сопко, Г.М.Мельничук, Г.О.Науменко] К. : Техніка, 1992 . 182 с.
- 64.Стадник В.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Київ: Видавництво КНЕУ, 2017. 280 с.
65. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. 2-ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2016. 268 с.
- 66.Титаренко О.С. Сутнісна характеристика фінансового стану підприємства / О.С. Титаренко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2022. №3 (54). С. 177-181.
- 67.Траченко К.Р. Удосконалення системи управління фінансовим станом підприємства. URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2016/paper/download/1274/808>
- 68.Фінанси підприємств: Навчальний посібник: Курс лекцій / за ред. д. е. н., проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2012.

- 69.Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. Поддєрьогін А. М.- 5-те вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2016. 546 с.
70. Фролова Т.О. Фінансовий аналіз: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення / Т.О. Фролова К.: Видавництво європейського університету, 2021. 253 с.
- 71.Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. Посіб. / Ю.С.Цал-Цалко - 2-ге вид, - Житомир, ЖІТІ, 2011. 300 с.
- 72.Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз. К.: Центр учбової літератури, 2018. 566 с.

Організаційна модель аналізу фінансового стану підприємства

Сукупність фінансових коефіцієнтів, достатніх для оцінки
фінансового стану підприємства

Показники	Формула розрахунку (за даними фінансової звітності)	Нормативне значення
1	2	3
1. Аналіз майнового стану підприємства		
1.1. Коефіцієнт зносу основних засобів	Знос / первісна вартість основних засобів	Зменшення
1.2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	Вартість основних засобів надійшли за рік / первісна вартість основних засобів на кінець року	Збільшення
1.3. Коефіцієнт вибуття основних засобів	Вибуло за рік основних засобів / первісна вартість основних засобів на початок року	Менший за коеф. 1,2
2. Аналіз ліквідності підприємства		
2.1. Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	>1
2.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Еквіваленти коштів + поточні фінансові інвестиції + дебіторська заборгованість) / короткострокові зобов'язання	0,6-0,8
2.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / короткострокові зобов'язання	>0 збільшення
2.4. Чистий оборотний капітал, тис. грн.	Оборотні активи – Короткострокові зобов'язання	>0 збільшення
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства		
3.1. Коефіцієнт платоспроможності	Залучені кошти / власні кошти	>0,5
3.2. Коефіцієнт фінансування	(Пасив-власний капітал) / власний капітал	<1 зменш.
3.3. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(Оборотні активи – поточні зобов'язання) / оборотні активи	>0,1
3.4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Оборотні активи – поточні зобов'язання) / валюта балансу	>0 збільшення
4. Аналіз ділової активності підприємства		
4.1. Коефіцієнт оборотності активів	Виручка від реалізації / активи підприємства	Збільшення
4.2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації / середня кредиторська заборгованість	Збільшення
4.3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / середня дебіторська заборгованість	Збільшення

Продовження дод. Б

1	2	3
4.4. Строк погашення деб. заборгованості, днів	Тривалість періоду / коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення
4.5. Строк погашення кред. заборгованості, днів	Тривалість періоду / коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Зменшення
4.6. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Виручка від реалізації / середня вартість запасів	Збільшення
4.7. Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Виручка від реалізації / середня вартість поза обігових активів	Збільшення
4.8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Виручка від реалізації / власний капітал	Збільшення
5. Аналіз рентабельності підприємства		
5.1. Коефіцієнт рентабельності активів	Чистий прибуток / сума активів	>0 збільшення
5.2. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	Чистий прибуток / власний капітал	>0 збільшення
5.3. Коефіцієнт рентабельності продажу	Чистий прибуток / виручка від реалізації	>0 збільшення
5.4. Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	Прибуток / Собівартість реалізованої продукції	>0 збільшення

Додаток В

Оцінка складу та динаміки майна ТДВ «Трембіта» за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		не відхилення, тис. грн			не відхилення, %			лення структури, %		
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022	2023/2022	2024/2023	2024/2022
<i>I Необоротні активи</i>	76152	79,62	97109	85,40	105946	89,73	5472	8837	29794	7,7	9,1	39,1	-9,01	4,33	10,11
Нематеріальні активи	14	0,01	9	0,01	4	0,00	-5	-5	-10	-26,3	-55,6	-71,4	-0,01	-0,01	-0,01
Незавершені капітальні інвестиції	2334	2,44	19862	17,47	32849	27,82	1681	12987	30515	257,4	65,4	1307,4	1,62	10,35	25,38
Основні засоби	73804	77,17	77238	67,92	73093	61,90	3796	-4145	-711	5,4	-5,4	-1,0	-10,62	-6,02	-15,27
<i>II. Оборотні активи</i>	19490	20,38	16604	14,60	12128	10,27	10423	-4476	-7362	115,0	-27,0	-37,8	9,01	-4,33	-10,11
Запаси	10743	11,23	10165	8,94	8663	7,34	5312	-1502	-2080	97,8	-14,8	-19,4	4,42	-1,60	-3,89
Виробничі запаси	1035	1,08	1131	0,99	1063	0,90	236	-68	28	29,5	-6,0	2,7	0,08	-0,09	-0,18
Готова продукція	9708	10,15	9034	7,94	7600	6,44	5076	-1434	-2108	109,6	-15,9	-21,7	4,34	-1,50	-3,71
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	1895	1,98	433	0,38	867	0,73	1197	434	-1028	171,5	100,2	-54,2	1,11	0,35	-1,25
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	957	1,00	2263	1,99	664	0,56	185	-1599	-293	24,0	-70,7	-30,6	0,03	-1,43	-0,44
Інша поточна дебіторська заборгованість	2360	2,47	3200	2,81	1170	0,99	694	-2030	-1190	41,7	-63,4	-50,4	0,38	-1,82	-1,48
Грошові кошти та їх еквіваленти	3534	3,70	374	0,33	522	0,44	3122	148	-3012	757,8	39,6	-85,2	3,18	0,11	-3,26
Готівка	4	0,00	4	0,00	4	0,00	4	0	0	100,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Рахунки в банках	3530	3,69	370	0,33	518	0,44	3118	148	-3012	756,8	40,0	-85,3	3,17	0,11	-3,25
Інші оборотні активи	1	0,00	169	0,15	242	0,20	-87	73	241	-98,9	43,2	24100,0	-0,11	0,05	0,20
<i>III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття</i>	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
<i>Баланс</i>	95642	100,00	113713	100,00	118074	100,00	15895	4361	22432	19,9	3,8	23,5	x	x	x

Додаток Г

Оцінка складу та динаміки джерел формування майна ТДВ «Трембіта» за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Абсолютне відхилення, тис. грн			Відносне відхилення, %			Відхилення структури, %		
	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
<i>I. Власний капітал</i>	84828	88,69	92042	80,94	92201	78,09	16267	159	7373	23,7	0,2	8,7	2,72	-2,85	-10,60
Зареєстрований (пайовий) капітал	3110	3,25	3110	2,73	3110	2,63	0	0	0	0,0	0,0	0,0	-0,65	-0,10	-0,62
Резервний капітал	777	0,81	777	0,68	777	0,66	0	0	0	0,0	0,0	0,0	-0,16	-0,02	-0,15
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	80941	84,63	88155	77,52	88314	74,80	16267	159	7373	25,2	0,2	9,1	3,53	-2,72	-9,83
<i>II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i>	2769	2,90	9893	3,00	9190	7,78	598	-703	6421	27,5	-7,1	231,9	0,17	4,78	4,88
Довгострокові кредити банків	0	0,00	6477	5,70	5230	4,43	0	-1247	5230	0,0	-19,3	100,0	0,00	-1,27	4,43
Довгострокові забезпечення	2769	2,90	3416	3,00	3960	3,35	598	544	1191	27,5	15,9	43,0	0,17	0,35	0,45
<i>III. Поточні зобов'язання і забезпечення</i>	8045	8,41	11778	10,36	16683	14,13	-970	4905	8638	-10,8	41,6	107,4	-2,89	3,77	5,72
Короткострокові кредити банків	0	0,00	2744	2,41	3805	3,22	-2261	1061	3805	-100,0	38,7	100,0	-2,84	0,81	3,22
Поточна заборгованість за - товари, роботи, послуги	233	0,24	773	0,68	1232	1,04	-244	459	999	-51,2	59,4	428,8	-0,35	0,36	0,80
- розрахунками з бюджетом	2053	2,15	1426	1,25	1356	1,15	1262	-70	-697	159,5	-4,9	-34,0	1,15	-0,10	-1,00
у тому числі з податку на прибуток	0	0,00	434	0,38	141	0,12	0	-293	141	0,0	-67,5	100,0	0,00	-0,26	0,12
- розрахунками зі страхування	892	0,93	1055	0,93	1147	0,97	44	92	255	5,2	8,7	28,6	-0,13	0,04	0,04
- розрахунками з оплати праці	3242	3,39	3973	3,49	4484	3,80	300	511	1242	10,2	12,9	38,3	-0,30	0,31	0,41
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1562	1,63	1750	1,54	4592	3,89	344	2842	3030	28,2	162,4	194,0	0,11	2,35	2,26
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-424	0	0	-100,0	0,0	0,0	-0,53	0,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	63	0,07	57	0,05	67	0,06	9	10	4	16,7	17,5	6,3	0,00	0,01	-0,01
<i>IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття</i>	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
<i>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</i>	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,00	0,00	0,00
Баланс	95642	100,00	113713	100,00	118074	100,00	15895	4361	22432	19,9	3,8	23,5	x	x	x

Додаток Д

Оцінка ділової активності ТДВ «Трембіта» за 2022-2024 роки

Показники	Роки			Абсолютний приріст, тис. грн			Темп приросту, %		
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1. Коефіцієнт оборотності активів, обороти	1,220	1,180	1,150	-0,040	-0,030	-0,070	-3,3	-2,5	-5,7
2. Тривалість (період) обороту активів, дні	295	305	313	10	8	18	3,4	2,6	6,1
3. Показник оборотності запасів, обороти	11	7	10	-4	3	-1	-36,4	42,9	-9,1
4. Тривалість (період) обороту запасів, дні	31	50	36	19	-14	5	61,3	-28,0	16,1
5. Показник оборотності поточної дебіторської заборгованості, обороти	31	21	22	-10	1	-9	-32,3	4,8	-29,0
6. Період погашення поточної дебіторської заборгованості, дні	11	17	16	6	-1	5	54,5	-5,9	45,5
7. Період погашення кредиторської заборгованості, дні	29	30	25	1	-5	-4	3,4	-16,7	-13,8
8. Період операційного циклу, дні	42	67	52	25	-15	10	59,5	-22,4	23,8
9. Період фінансового циклу, дні	23	37	27	14	-10	4	60,9	-27,0	17,4

Показники моніторингу фінансового стану ТДВ “Трембіта” та їх вагомість

Показники	Кількість балів показника	Оптимальне значення	Коефіцієнт
<i>Показники стійкості</i>	15	15	1
Коефіцієнт автономії	5	1	5
Коефіцієнт фінансової стабільності	5	10	0,5
Коефіцієнт маневреності капіталу	2,5	0,5	5
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	2,5	1	2,5
<i>Показники ліквідності</i>	15	15	1
Коефіцієнт загальної ліквідності	5	5	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5	2	2,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	5	5	1
<i>Показники рентабельності</i>	30	30	1
Рентабельність продаж	5	30	0,17
Рентабельність операційної діяльності	5	10	0,5
Рентабельність господарської діяльності	10	10	1
Рентабельність власного капіталу	10	10	1
<i>Показники фінансової активності</i>	20	20	1
Коефіцієнт оборотності активів	5	2	2,5
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	5	2	2,5
Коефіцієнт оборотності запасів	5	20	0,25
Фондовіддача	5	5	1

Показник фінансового левериджу ТДВ “Трембіта”

Показник	Факт	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
	22:78	10:90	35:65	50:50
Ставка оподаткування	0,18	0,18	0,18	0,18
Валовий прибуток	5 558	5 558	5 558	5 558
Середньорічна вартість активів, тис. грн..	14 818	12 874	17 840	23 174
Середня відсоткова ставка, %	18,6	18,6	18,6	18,6
Сума залучених коштів, тис. грн..	3 231	1 287	6 253	11 587
Сума власного капіталу, тис. грн..	11 587	11 587	11 587	11 587
Валова рентабельність активів підприємства, %	37,51	43,17	31,15	23,98
Ефект фінансового левериджу, %	4,34	2,22	5,56	4,41

Розрахунок рентабельності власного капіталу ТДВ “Трембіта”

Показник	Факт	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
	22:78	10:90	35:65	50:50
Середньорічна вартість активів, тис. грн..	14 818	14 818	14 818	14 818
Сума залучених коштів, тис. грн..	3 231	1 482	5 186	7 409
Сума власного капіталу, тис. грн..	11 587	13 336	9 632	7 409
Чистий прибуток	2 400	2 400	2 400	2 400
Рентабельність власного капіталу підприємства, %	20,71	18,00	24,92	32,39

Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової
стійкості для ТДВ “Трембіта”

Показник	Факт	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Норматив
	22:78	10:90	35:65	50:50	
Середньорічна вартість активів, тис. грн..	14818	14 818	14818	14818	-
Сума залучених коштів, тис. грн..	3231	1482	5186	7409	-
Сума власного капіталу, тис. грн..	11 587	13 336	9632	7409	-
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,37	5,69	1,62	1,13	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,36	2,60	0,74	0,51	0,2
Коефіцієнт автономії	0,78	0,90	0,65	0,5	0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,58	9,0	1,86	1	1